2ይ - ክፋል

1. ክርስቶስ ሊቀ ካህናት

መልእክቲ ዕብራውያን፡ ንሕና ሓደ ካህን (ፍሉይ ካህናት) ኣሎና (ዕብ. 10፡21)። ሓደ ዓብይ ካህን (ሊቀ ካህናት) ኣሎና (ዕብ. 4፡14፣ 4፡15፣ 8፡1)። ሓዋርያን ሊቀ ካህናትን ናይ'ታ እንኣምና እምነት ኢየሱስ ኢዩ (3፡1)፣ ከም ሊቀ ካህናት፡ ናይ ክመጽእ ዘለዎ ሠናይ ኮይኑ ዝመጸ (9፡11) ኢየሱስ ኢዩ ብማለት፤ ብንጹርን ብኣዚዩ ኃያል ቃላትን ንዝኮነ ጥርጠራ ቦታ ብዘይህብ ኣገባብን ብዛዕባ ክህነት ክርስቶስ ትዛረብ።

እቲ ጸሓፋይ ንጹር ኣፍልጦ ናይ ወለዶ ወይ መሠረት ኢየሱስ'ውን ኣለዎ። ካብ ዓሌት ካህናት ከም ዘይኮነ ይፈልጥ'ዩ። *"ጐይታናስ፡ ካብ'ቲ ሙሴ ብዛዕባ ካህናት ኪዛረብ ከሎ ዘይተዛረበሉ፣ ካብ ዓሌት ይሁዳ ከም ዝተወልደ ፍሉጥ ኢዩ"* (ዕብ. 7፡14)።

ስለዚ ነቲ ቅድሚኡ መልሲ ዘይተዋህበሉን ዘይተዘርበሉን ሕቶ ብንጹርን ብቀጥታን ክምልሰሉ ይርከብ። መልእክቲ ዕብራውያን ዓሚቕ ኣስተንትኖን መግለጽን ርክብ ብሉይ ኪዳንን፡ ክርስቶስ ኣብ ሓዲስ ኪዳን ዝፈጸሞ ምሥጢረ ድኅነትን፡ ንኣመንቲ ዘሰክሞ ሓላፍነትን ኢያ እተነጽር። ብሓጺሩ ካተኪዝም ናይ ቀዳመይቲ ቤተ ክርስትያን ብዛዕባ ክህነታዊ ተልእኮ ክርስቶስ እትገልጽ ኢያ።

1.1 ኩነታት ኢየሱስ ኣብ ጽሑፋት ሓዲስ ኪዳን

ሀ) ኢየሱስ ከም ካህን መሲሉ ኣይቀርብን፤
ለ) ተልእኮኡ ናይ ክህነት መልክዕ ዘይኮነስ፡ ናይ ነቢይ ኢዩ ዝመስል ዝነበረ። ነቶም ዓበይቲ ነብያት'ውን ይመስል ኔሩ፤
ሐ) ሞቱ'ውን መስዋዕቲ ብሉይ ኣይመስልን፤
መ) ኢየሱስ ካብ ዓሌት ካህናት ኣይነበረን፣ ካብ ዓሌት ይሁዳ ኢዩ ኔሩ።

ኢየሱስ ባዕሉ ኮነ ካልኦት እዚ ነብያዊ ተልእኮኡ ዘጉልሕ ምልክታት ይህቡና ኢይም።
- *"ነብይ ኣብ ዓዱ ኣይክብርንዩ"* (ሉቃ. 4፡24)
- *"ሓደ ዓብይ ነብይ ኣብ መንጎና ተንሢኡ"* (ሉቃ. 7፡16)።

ከምቶም ነብያት ንካህናት ይቃወም ኔሩ። ብቃልን ብግብርን ኣንጻር'ቲ ጥንታዊ ኣገባብ ቅድስና ይቃለስ ኔሩ። *"ኪዱ ትርጉም ናይ'ቲ 'ምሕረት እምበር መስዋዕቲ ኣይኮንኩን ዝደሊ' ዝብል ተመሃሩ"* (ማቴ. 9፡13)። ብማለት ዝዕበየ ቅድስና ኣብ ተግባረ ምሕረት ከም ዝርከብ የስተምህር ኔሩ። ክልቲኡ ኣገልግሎት እግዚኣብሔር'ዩ ግን እቲ ሓደ ካብ'ቲ ካልእ ዝበለጸ ኢዩ።

ሞት ኢየሱስ ድሮውን ከም ዝጠቐስናዮ፡ ንጥንታዊ መስዋዕቲ ዝመስል ነገር የቢሉን። እኳ ደኣ ሓደ ፍርዳዊ ኩነኔ ኢዩ። ስለዚ ምስ ክህነት ብሉይ ዝሰማማዕ ኣይነበረን።

1.2 ግድነት (ምክንያት) ተሓድሶ

እቲ ኩነታት ከም'ዚ ዝረኣናዮ እንተ ኮይኑ፣ ግድን'ዩ መሠረታዊ መፍትሒ ክድለ። መልእክቲ ዕብራውያን ነዚ መፍትሕ'ዚ ንምሃብ'ያ ተጻሒፋ። መልእክቲ ዕብራውያን ሰፊሕ ኣስተንትኖ ናይ ፍጻሜ ቅዱሳት መጻሕፍቲ'ዩ። ሓዋርያት መልሲ ናይ ብዙኅ ሕቶታት ንክረክቡ ንቅዱሳት መጻሕፍቲ ኢዮም የንብቡ ኔሮም። በዚ ከኣ እቲ ሓቀ ምስጢር ክርስቶስ በብቑሩብ ክርድእዎ ይርከቡ ነበሩ።

1.3 ፍልልይ ኢየሱስን ክህነት ብሉይን

ከም ርድኢት ብሉይ ኪዳን ኢየሱስ ካህን ይኩን፣ መሲሓዊ ንጉሥ ይኩን ኣይነበረን።

ዓሌት ክህነትን ኣይነበሮን፣ ከም ንጉሥ ዘይኮነስ ከም ዝተኮነነን፣ እሾክ ዝኣክሊሉ፣ ሕዝቡ ዝነጸጎ ኢዩ ኔሩ። እቲ ዝተንሥአ ኢየሱስ ግን ሓቀ መሲሕ ኢዩ ኔሩ።

ኣብ ፍጻሜ ቅዱሳት መጻሕፍቲ ሰለስተ ጐድኒ ኣሎ።

- ***Continuity***= ቀጻልነት = ተመሳሳልነት
- ***Newness*** (Peculiarity) = ፍሉይነት = ፍልልይ (ሓዲስ)
- ***Transcendence*** = ጸብለልትነት = መልዕልተ ባህርይ

ስለ'ዚ ተሓድሶ ናይ ክርስቶስ ከኣ ንትሕዝቶ ናይ'ቲ ቀዳማይ ምልዋጥ ይሓትት ኔሩ'ዩ። ለውጢ ትሕዝቶ ክህነት ማለት ንትሕዝቶ ክህነት ምዕማቑ የድሊ ኔሩ።

1.4. መሰናደዊ

ቅድሚ ጸሓፊ መልእክቲ ዕብራውያን ሓሓሊፉ ገለ መሰናደዊ ክህነታዊ መግለጺ ክንብሎ እንክእል ነገራት ኣሎ።

ጳውሎስ *"ክርስቶስ ገንሸል ፋሲካና ተሰዊኡ ኢዩ"* (1ቆሮ. 5፡7) ይብለና። እዚ ቀዳማይ መግለጺ ኢዩ ክበሃል ይከኣል። ቀጺሉ ጳውሎስ ብዛዕባ ሱታፌ ቅ.ቁርባንን፣ መስዋዕቲ ኣረማውያንን (ጣዖትን) ገሊጹ፣ እቲ ሓደ ምስቲ ካልኣይ ኅብረት ከምዘይብሉ የነጽር (1ቆሮ. 10፡14-22)። ኣብ መግለጺኡ ሞትን ትንሣኤን ክርስቶስ ናይ መስዋዕትነት ትርጉም ከምዘለዎ ይገልጽ።

ሮሜ 3፡25 *"ነቲ ቀደም ዝተገብረ ኃጢኣት ብመለኮታዊ ትዕግስቱ ይሕለፍ ሓደጎ፣ ንዓ ሉ ድማ ብደሙ ንዚኣምን ኩሉ <u>መተዓረቒ</u> ገይሩ ኣቕሞ"*። (ሌዋ. 16፡13-15 ርአ)።

1ዮሓ. 2፡2 *"ንሱ ምእንቲ ኃጢኣትና በጃ ኮነ፣ ምእንቲ ኃጢኣት ኩሉ ዓለም ከኣ እምበር ምእንቲ ኃጢኣትና ጥራሕ ኣይኮነን"*።

1ዮሓ. 4፡10 *"ኣምላኽ ባዕሉ ስለ ዘፍቀረና <u>ንኃጢኣትና ኬርሕቕ ኢሉ</u> ንወዱ ስለ ዝሰደደልና ኢዩ እምበር ንሕና ስለዘፍቀርናዮ ኣይኮነን"*።

ኣብዘን ዝተፈላለያ ጠቕስታት፣ እቲ ምስጢር ክርስቶስ በብቁሩብ ናብ ክህነታዊ መልክዕ ይቐርብ ኣሎ። ገና ግን ብዛዕባ ክህነት ክርስቶስ ኣይዛረብን።

1ጴጥ. 1፡18-19 ከኣ ብዛዕባ ተበጃውነት እቲ ኣበር ዘይብሉ ገንሸል ማለት ብክቡር ደም ክርስቶስ ኢኹም ዝደኃንኩም ይብል።

እንተኮነ ብዛዕባ ዝውፈ በጊዕ እምበር ብዛዕባ ካህን ኣይኮነን። ነዚ'ውን እቲ ናይ ገላ. 2፡20 ይምልሶ፣ *"ኢየሱስ ስለ ዘፍቀረኒ ርእሱ ምእንታይ ወፈየ"* ይብል።

<u>ኤፌ. 5፡2 ከኣ ነዚ ቀጺሉ፣ *"ከም ሓደ ምዑዝ ዝሽትኡ መባእን መስዋዕትን ገይሩ ከኣ ንዓኣ ርእሱ ምእንታና ኣኅሊፉ ዝሃበ፣"*</u>

1.5. ተሓድሶ

መልእክቲ ዕብራውያን ካብ መጨረሻ ናይ ምዕራፍ ክልተ ኢያ ንመጀመርያ ጊዜ ብዛዕባ "ሊቀ ካህናት" እትዛረብ፣ እቲ ጥንታዊ ሓሳብ ብዛዕባ ክህናት ድኅሪ ጠቒሱ፣ ክርስትያናዊ ትምህርቲ'ታ ቀዳመይቲ ቤተርክስትያን'ውን የቕርብ።

"ከመይ ብሓቂ ንዘርኢ ኣብርሃም እምበር ንመላእክቲ ከድኅን ኣይመጸን። ስለዚ ርኅሩኅን እሙንን፡ ንኣምላክ ዜገልግል ሊቀ ካህናት ምእንቲ ኪኸውን፡ ንኃጢኣት ሕዝቢ እውን ሥርየት ምእንቲ ኬውህብ ነቶም ኣኅዋቱ ብኹሉ ኪመስሎም ተገብአ። ንሱ ባዕሉ ኪፍተን ከሎ ተሳቐዩ ኢዩ እሞ፣ ነቶም ዚፈተኑ ኪረድኦም ይኽእሎ ኢዩ" (ዕብ. 2፡16-18)።

እዚ ጠቕስታት'ዚ ንክህነት ሓደ መሠረታዊ ኣገዳስነት ዝህብን፣ ከም ዕላማ ናይ ምሉእ ሕይወት ኢየሱስ ጌሩ ዘቕርብን ኢዩ። *"ናብ ድኅነት ዘእቱ መራሒ"* (ዕብ. 2፡10) ኢዩ።

ኢየሱስ *"ሊቀ ካህናት ንምኳን፡ ብኹሉ ነቶም ኣሕዋቱ ኪመስሎም ተገብአ"* (ዕብ. 2፡17)። እዚ ኣብ ኢየሱስ ብግብሪ ተፈጺሙ ኢዩ። በዚ'ውን ኣብ ዕብ.3፡1 *"... ኣብ'ቲ ናይ እምነትና ሓዋርያን ሊቀ ካህናትን ዝኾነ ኢየሱስ ኣቕልቡ"* ይብል።

ሀ) ኣብ 2፡17 - ብቀጥታ ነቲ ክርስቶስ ካህን ምእንቲ ክኸውን ዘድልዮ ነገር የነጽር። እዚ ከኣ *"ነቶም ኣኅዋቱ ብኩሉ ኪመስሎም"* ኢዩ። እቲ ሓሳብ ንዓኦም ምምሳል ማለት ኢየሱስ ንደቂ ሰባት ክመስል ከም ዝግብኦ ዘነጽር ኢዩ። እዚ ከኣ ብተኣዝዞ ከምዝግለጽ ኣብ ዕብ. 5፡7-8 ተገሊጹ ይርከብ። "ብኩሉ" ምምሳሎም ከምዘስምዕ'ውን የነጽር።

እዚ ከኣ ብፍላይ ነቲ ጽንኩር ኩነታት ደቂ ሰባት ዘመልክት ምኳኑ ይገልጽ። ማለት ፈተናታት፣ ሥቓያትን ሞትን ኢዩ። ካህን ንክኸውን በዚ ክሓልፍ ኔሩዎ። እዚ ከኣ ሓዲስ ነገር'ዩ። ነቲ በቲ እዋን ዝነበረ ኮነ ነቲ ጥንታዊ ትውፊት ካህን ወይ ሊቀ ካህናት ዘይመስል ኢዩ። ከመይ እቲ ኣብ ጊዜ ኢየሱስ ዝነበረ ዝለዓለ ሥልጣን ኣይሁድን ክህነትን ዘጣመረ ኢዩ ኔሩ። ኢየሱስ ግን ንስልጣን ዘጣምር ወይ ንክብሪ ዝጨበጠ ዘይኮነስ ናብ ክብሪ ዘብጽሕ ጐደና ዝመርሕ ኢዩ ኔሩ።

እቲ ኣብ ጊዜኡ ዝነበረ ሥልጣን ምጭባጥ ስለ ዝነበረ ደራሲ ዕብራውያን ግን ነዚ ነጺጉ፣ ኣንጻሩ ዝኾነ ጐደና ይሕብር። ኣብ ልዕሊ ካልኦት ምኳን ነጺጉ፣ ንኩሉ ረብሓታቱ መኒኑ፣ ኣብ ዝተሓተ ደረጃ ወሪዱ፣ ብኩሉ ነሕዋቱ ክመስል ይመርጽ፣ ኣብ ሕማማቶምን ስቓያቶምን ሞቶምን እውን ይሳተፍ።

ለ) እዚ ኣገባብ'ዚ፡ ነቲ ጥንታዊ ኣይሁዳዊ ትውፊትን ኣገባባትን ይቃወም ጥራሕ ዘይኮነስ፣ ካብኡ ብንጹር ይፍለ። ከመይ እቲ ጥንታዊ ልምዲ ካብ ኣሕዋቱ ክፍለ እንክእዝዙ፣ ንሱ ግን ብኩሉ ክመስሎም ይእዝዝ።

1.6. ተሓድሶ፡ ሓዲስ ትሕዝቶ ክህነት

እዚ ነቲ ክርስቶስ ዝተገልጸሉን ክህነቱ ዝፈጸመሉን ኣገባብ ዘነጽር ኢዩ።

1.6.1 ምልዓል ዘይኮነስ ንርእሰካ ምትሓት -

ብኩሉን ኣብ ኩሉን ነሕዋቱ ምምሳል (ዕብ. 2፥17)። ብሉይ ኪዳን ብኣንጻሩ *"ምፍላይ"* ብዝብልዮም ንቅድስና ዝርድእዎ። ምስ'ቲ ቅዱስ ክትራከብ ክትፍለ ኣሎካ (ኊል. 18፥23)።

ብብዙኅ ኣገባብ ይፍለዩ ነበሩ።

- *ካብ ደቂ እስራኤል ይፍለዩ (ኊል. 18፥23)*
- *ብፍሉይ ይቑጸሩ (ኊል. 3፥15፣ 26፥62)*
- *ናይ ቅብኣቶም ሥርዓት (ዘጸ. ዘሌዋ ርአ)።*
- *ናይ ንጽሕና ሕጸበት፣ ኣላብስ፣ ቅብኣት (ዘጸ 28-29፣ 39፣ 40፥13-15፣ ሌዋ 8)።*
- *ፍሉይ ሊቀ ካህናት፥ ፍሉይ ተርእዮ ነበሮ፣ እግዚኣብሔር ንኣሮን ኣልዒሉዎ'ዩ (ሂራ. 45፥6)። ገና ኣብ ሂራ. 45፥7-13፣ 50፥5-11 ርአ)።*

እዚ ፍሉይነት'ዚ ከኣ ቅንእን ተቓውሞን የስዕብ ነበረ (ዘኊ. 16-17፣ ሂራ. 45፥18)።

ገና ድኅሪ ስደት'ውን ዝገደደ ህልክ ይፈጥር ነበረ (2መቃ. 4)።

<u>ዮሴፍ ፍላቭዮ</u>፥- ከም ዝምስክሮ'ውን ኣብ እዋን ቀዳማይ ዘመነ ክርስትና፣ ሊቀ ካህናት ኣብ ዘሕፍር ኩነታት ወዲቑ ምንባሩ ይምስክር።

እዚ ኩሉ ኣብ ግምት ኣእቲዩ ኢዩ ጸሓፋይ ዕብራውያን ንጹር ፍልልይ ከም ዘለዎ ዘነጽር።

ሊቀ ካህናት ንምኳን - ፖለቲካዊ ሥልጣን ምጥቃምን፣ ጉቦን ገንዘብን ምሃብን ይጥቀሙ ምንባሮም ይገልጽ (2መቃ. 4፥7-8. 24)።

ክርስቶስ ግን ብኣንጻሩ ንኩሉ ክብርታቱ መኒኑ፣ ልዕሊ ሕዝቢ ክንዲ ምኳን ብኩሉ ነሕዋቱ መሲሉ ይቐርብ፣ ውርደት ሕማማትን ሞት ኣብ መስቀልን ከይተረፈ ክቕበል ይእዘዝ።

1.6.2 ምፍላይ ዘይኮነስ ምትኅብባር

ኣንጻር'ቲ ምፍላይ፣ ጸብለልትነት ምርኣይ ዝብል፤ ምትኅብባር ምስ ኣሕዋቱ ዝያዳ ኣድማዒ ምኳኑ የነጽር። ንኩነት ደቂ ሰብ ብምልኣት ብምልባስ ኢዩ ክርስቶስ ክብሪ ዝለበሰ።

1.6.3 ሞንጎኛነትን ክህነትን

መሠረታዊ ዕላማ ክህነት፥ ሞንጎ እግዚኣብሔርን ደቂ ሰባትን ምኳን ኢዩ። ኣብ ብሉይ ንሱ ኔሩ፥ ጌና ኣብ ሓዲስ'ውን ንሱ ኢዩ ዘሎ። እዚ ሞንጎኛነት'ዚ ክልተ ርክብ ይሓትት። ነቲ ሊቀ ካህናት፣ ምስ ደቂ ሰባትን ምስ እግዚኣብሔርን።

ኣብ ብሉይ እቲ ሊቀ ካህናት፥

- ርክብ ምስ ሰባት ክፍሎም ብምንባሩ ጸገም ኣይነበሮን፣ እቲ ቀንዲ ዝበርትዔ ርክብ ምስ እግዚኣብሔር ንምግባር ኢዩ መስዋዕቲ፣ ኣምልኮን፣ ... ወዘተ ዝገብር ዝነበረ።

እንተኮነ ነቲ ርክብ ምስ እግዚኣብሔር ካብ ደቂ ሰባት ብምፍላይ ጥራሕ ኢዩ ዝመጽእ ዝብል ርድኢት ስለ ዝነበሮ፥ ካብ ኣሕዋቱ ክንጸል ይጽዕር ነበረ። ፍረኡ ከኣ ኩሉ ኣሉታዊ ነበረ። እቲ ሥርዓታትን መስዋዕትን ምስ ኣምላክ ዘራክብ ኣይነበረን፣ ካብ ኣሕዋቱ'ውን ይንጸል ኔሩ። ስለዚ ብኩሉ ክሳራ ኢዩ ኔሩ።

እቲ ብክርስቶስ ዝመጸ፣ ነቲ መሠረታዊ ጉድለት ክህነት ብሉይ ጸጊኑዎን ቀይሩዎን። ርክብ ምስ ሰባትን ርክብ ምስ እግዚኣብሔርን ብሓባር ዝከይድን ዘይነጻጸልን ምኳኑ ኣነጺሩ። እታ ሓንቲ ቦታ ካልኣይቲ ኢያ ፍጻሜ ትረክብ። ክርስቶስ ምስ ደቂ ሰባት ብምትሕብባር ኢዩ ንድላይ እግዚኣብሔር ኣቦ ዝፈጸመ። እቲ ሥርዓተ ኣምልኮኣዊ ፍልልይ ከኣ በቲ መድኃኒ ስቓያቱ ተተክአ። ነቲ ዝነበረ ከልካሊ መንደቕ ኣፍሪሱን ደምሲሱን ከኣ ደቂ ሰባት ምስ እግዚኣብሔር ዝራከቡሉ ማዕጾ ከፈተ።

ወዲ ኣምላክን ሰብ ደቂ ሰባትን ብምኳን ከኣ ፍጹም ሞንጎ ክኸውን ከኣለ። ብኸም'ዚ ነቲ ጉድለት ክህነት ብሉይ እምበር ነቲ መሠረታዊ ዕላማኡ ኣይነጸጎን። ብኣንጻሩ ኣድማዒ ፍጻሜ ኣልቢሱዎ።

1.6.4 ሰማያዊ ሊቀ ካህናት

እቲ ፍጹም ሊቀ ካህናት እቲ ዝከበረን ዝተንሥአን፣ ኣብ የማን ኣቦ ዘሎን ክርስቶስ ኢዩ። እቲ መንነዉነቱ ፍጽምና ዝለበሰ ከኣ ብሕማማቱ፣ በቲ ናብ ክብሪ ምእታዉን ኢዩ።

እቲ ምስ ኣምላክ (ኣቦ) ዘለዎ ርክብ ብኣኡ ኣይጀመረን፣ ካብ ጥንቲ ዝነበሮ ኢዩ። እቲ ምስ ደቂ ሰባት ዝነበረ ርክብ፣ ናይ መጨረሻ ፍጻሜ ዝለበሰ ግን ብሕማማቱን ብትንሣኤኡን ኢዩ።

ምድራዊ እንከሎ ገና ንሱ'ውን ፍጹም ሞንጎ ኣይነበረን። ብሕማማቱን ናብ ክብሪ ብምእታዉን ግን ነቲ ዝድለ ዝነበረ ክልተ ርክብ ኣብ ሓንቲ ህልውናኡ ብምልኣት ፈጸሞ። በዚ ከኣ ነቲ ፍጹም ክህነታዊ ተልእኮ ፍጻሜ ኣልበሶ።

1.6.5 ፍሉይነት (ሓዲሰነቱ)

እቲ ድርብ ፍሉይነት መል. ዕብራውያን መጀመርያ ኣብ ጽሑፋት ሓዲስ ኪዳን ሊቀ-ካህናት ዝብል መጸውዒ ንክርስቶስ ኣይንረክብን። ምስ ብሉይ ኪዳን ብዝርኢ ከኣ ጠቕላላ ነቲ ትሕዝቶ ክህነት ቀይሩዎ። ኣብ ብሉይ ነዚ ክርስቶስ ዝፈጸሞ ክህነትን ኣገባባቱን ብፍጹም ተሓሲቡን ተሓሊኑን'ኳ ኣይፈልጥን።

ካልኣይ ፍሉይነት - ምስ'ቲ ቀዳማይ ዝተተሓሓዘ ኢዩ። እቲ ፍሉይነት ክህነት ምስ ምስጢር ክርስቶስ ንክሰማማዕ እቲ ንትሕዝቶን ኣገባብን ክህነት ምቕያር ኣገዳሲ ኢዩ ነሩ። እዚ ተሓድሶ'ዚ ከኣ ብዝያዳ ንገለ ገለ ጕድኒ ናይ ተልእኮን ምስጢርን ክርስቶስ ብዝበለጸ ክትርዳእ ዝሕግዝ ኮይኑ ንረክቦ። ነቲ ኣብ ብሉይ ዝነበረ ሃረርታን ባህግን ዕ ላማን ክህነት ከኣ ብምልኣት መልሲ ዝህብ ኣገባብ ኮይኑ ተረክበ። ማለት ነቲ ምስ ኣምላክ ንምርካብ ዝነበሮም ሃረርታ ዘዕግብ።

2. ኢየሱስ ክርስቶስ እሙን ካህን

ኣብ ዝሓለፈ ኣብ ዕብ. 2፡17 ተመስሪትና፣ ክህነት ክርስቶስ ንምርዳእ፣ ነቲ ጥንታዊ ክህነት ካብ'ቲ ኩሉ'ቲ ጉድለታቱን ሃንፋቱን ምንጻሕ የድልዮ ምንባሩ፣ ብዘይካ'ዚ ከኣ ምስ ክህነት ክርስቶስ ክጋጥም ይክእል ዘይምንባሩ ርኢና።

ከመይ ክህነት ክርስቶስ ካብ ክህነት ብሉይ ዝዓዘዘን፡ ዝዓሞቐን፡ ዝያዳ ሓቀ ን ኢዩ። በዚ ኢዩ ከኣ ከም'ቲ ኣብ ዕብ. 2፡17 ዝረኣናዮ፣ እቲ ክርስቶስ ክህነቱ ክፍጽም ዝተኸተሎ ኣገባብ ፍሉይ ኢዩ። *"ብኹሉ ነገሮቱ ዝመስል ብምዃን"* ኢዩ ዝነበረ።

ክርስቶስ ከመይ ኢሉ ኢዩ ሊቀ ካህናት ክበሃል ዝከኣል? ብከመይ ዝበለ ኣገባብከ ይትግብሮ? ምስ'ቲ ጥንታዊ ከይተጋጨወከ ብከመይ ክትግበር ከኣለ?

ክርስቶስ እሙን ካህን ኢዩ።

2.1 ክህነት ክርስቶስ ኣብ ምጅማር መልእኽቲ ዕብራውያን

መጀመርያ ክርስቶስ ካብ መላእኽቲ ዝልዕል ምዃኑ የነጽር (ዕብ. 1፡3-13)። ቀጺሉ ኣብ ሙሴ ኣዚዩ ዝለዓለ ምዃኑ የነጽር (ዕብ. 3)። ኣብ ሳልሳይ ከኣ ካብ ኣሮን ንላዕሊ ምዃኑ የነጽር (ዕብ. 5)።

ብዙኃት ነዚ ቀዳማይ ክፍሊ'ዛ መልእኽቲ ብግቡእ ስለ ዘይተረድኡዎ፡ ብዛዕባ መስዋዕቲ እምበር ብዛዕባ ኣገልግሎት ቃል እግዚኣብሔር ኣይዛረብን ኢዩ። ብዛዕባ ቤተ መቕደስ'ውን ኣይዛረብን ወዘተ ዝብል ተቓውሞታት ኔሩ።

ኣብ ጉባኤ ቫቲካን ብዛዕባ ተልእኾ ካህን እንክዛረቡ'ውን እዚ ጸገም'ዚ ኔሩዎም። ቀንዲ ተልእኾ ካህን እንታይ ኢዩ? መስዋዕቲ ጥራሕ ድዩስ? ተልእኾ ቃል እግዚኣብሔር'ውን ኣለዎ? ዝብል ሕቶን ክትዕን ኔሩዎም።

እዚ ግን ንትሕዝቶ መልእኽቲ ዕብራውያን ብግቡእ ዘይምርዳእ ጥራሕ'ዩ ክበሃል ዝከኣል። ብዝተረፈ ብሉይ ኪዳን ከማን መስዋዕቲ ጥራሕ ኢዩ ስራሑ ኣይብልን'ዩ። ስለዚ እቲ ናብ ቤት ኣምላኽ ናይ ምእታው ፍሉይ መሰል ዘለዎ ሰብ፣ ናይ ራእያትን መምርሒታትን ድላይን ኣምላኽ ናይ ምፍላጥ መሰልን'ውን ዘለዎ ንሱ ኢዩ። በዚ ኢዩ ከኣ ሕዝቡ ካብኡ ኩሉ'ቲ መምርሒታት ዝጽበዩ ዝነበሩ። ስለዚ ኣብ ብሉይ ኪዳን ካህን እቲ ድላይ እግዚኣብሔር ዝገልጽን፣ ንሕዝቡ ዝምህርን ኢዩ ዝነበረ። እቲ ጸሓፊ መል.ዕ ብ. ነዚ ኣገዳሲ ጐድኒ ክህነት ኣይነጸጎን ኣብ ክርስቶስ'ውን ብዝለዓለ ከም ዘንጸባርቐ ኣብ'ዚ ቀዳማይ ክፍሊ የነጽሮ።

ስለ'ዚ እቲ ኣርእስቲ ናይ ክህነት ከም'ቲ ገሊኣም ዝብልዎ ካብ ዕብ. 5 ዘይኮነስ ድሮ ካብ መጀመርያ ኢዩ ዝጅምር። ኣብ ምውዳእ ምዕ. 2 ከኣ እቲ ሊቀ ካህናት ዝብል ስም ይህቦን ይገልጾን። ኣብ ዕብ. 3፡1 ከኣ ናብኡ ንቕልብ እናበለ *"ሓዋርያት ሊቀ ካህናትን"* ቢሉ ይሰምዮ። *"እምበኣር ኣቱም ኣብ ሰማያዊ መጸዋዕታ ግደ ዘሎኩም ቅዱሳን ኣሕዋትና፣ ኣብ'ቲ ናይ እምነትና ሓዋርያን ሊቀ ካህናትን ዝኾነ ኢየሱስ ኣቕልቡ"* (ዕብ. 3፡1) ይብለና።

እቲ ናይ ክህነት ኣርእስቲ ቀዳማይ ካብ ዕብ. 3 ጀሚሩ ክሳብ ዕብ. 5 ይኸይድ። እቲ ካልኣይ ከኣ ድኅሪኡ ጀሚሩ ክሳብ ዕብ. 10 ይኸይድ። እቲ ፍሉይ ትኩረት ዝወሃቦ ዕብ. 5 ተነጺሉ ዝረኣን፣ ፍሉይ ናይ ክህነት ምዕራፍን ኣይኮነን፡ ሓደ ካብ'ቲ ጐድንታት ክህነት ዝገልጽ ጥራሕ ኢዩ። ነቶም ኣቐዲሞም ዝተገልጹ ጐድንታት ከማን ኣየነጽርን ኢዩ። ማለት ርክብ ክህነትን ቃል ኣምላክን፣ ርክብ ምስ ቤት ኣምላክን ኣየነጽርን። እዚ ድሮ ኣብ'ቲ ኣቐዲምና ዝረኣናዮ ጠቕሲ ተመልኪቱ ኣሎ።

"ክርስቶስ ርኅሩኅን እሙንን ንኣምላክ ዜገልግል ሊቀ ካህናትን ምእንቲ ክኸውን፣ ... ነቶም ኣኅዋቱ ብኹሉ ኪመስሎም ተገብአ" (ዕብ. 2፡17)።

2.2. ትርጉም "ፒስቶስ" (እሙን)

እዚ ቃል'ዚ ኣብ ኩሉ ትርጉማት ጌጋ ተተርጕሙ ዝርከብ ብምኳኑ ነቲ ትሕዝቶ ብንጹር ኣየመሓላልፍን።

እቲ ቃል *"እሙን"፣ "ክእመን ዝግብኦ"፣* ዋጋ ዘለዎ (ሥልጣን ዘለዎ) ብዝብል ቃላት ኢዩ ክትርጎም ዝግብኦ።

እዚ ከኣ እቲ ቀዳማይ መልክዕ ክህነት ዝገልጽ ኢዩ። እቲ ካልኣይ *"ርኅሩኅ"* ዝብል'ዩ። ኣብ ምዕ. 3ን 4ን ብዙኅ ብዛዕባ እምነት ዝዛረብ ቃላት ኣሎ። እቲ ጸሓፊ ብዛዕባ እምነት፣ ዘይምእማን፣ ዘይምእዛዝ፣ ሸለልትነት (ዘይምስካፍ) ንምስማዕ ድምጺ እግዚኣብሔርን ብሥራተ ወንጌልን ይዛረብ።

እዚ እቲ ቀንዲ ኣርእስቲ ናይ'ቲ ቀዳማይ ክፋል'ዩ። ብድኅሪ'ዚ ጥራሕ'ዩ ብዛዕባ'ቲ ካልኣይ ጐድኒ ርኅሩኅ ዝዛረብ። ብጸጋ፣ ረድኤት፣ ምስቓይ፣ ምግዓር ብዝብሉ ቃላት ነቲ ርኅራኄ ክርስቶስ ምስ ሕማማቱ ሓዲስ መስዋዕቲ ምኳኑ ይገልጾ።

ኣብ ዕብ. 3፥1-5፥10 እምበኣር ክልተ መልክዓት ክህነት ኣሎ።

ቀዳማይ - *"<u>እሙን</u>"፡ "<u>ክእመን ዝግብኦ</u>"፡ "ተ<u>ኣማኒ</u>"* ዝብል ቃላት ኣሎ።

እቲ ቀንዲ ትሕዝቶ፡ ተኣማንነት ኢየሱስ ኣብ ምፍጻም ተልእኮኡ ኢዩ። ኢየሱስ ንሕማማቱን ንኩሉ'ቲ ምድራዊ ተልእኮኡን ከም ድላይ ኣቦ ብተኣማንነት ፈጺሙዎ ኢዩ። በዚ ከኣ ኣብ ቅድሚ ኣቦኡ እሙን ኮይኑ ተረኪቡ። በዚ'ውን ኣብ የማን ኣቦ ከቢሩ። እሙን ኮይኑ ስለ ዝተረክበ *"<u>ክእመን ዝግብኦ</u>"* ኢዩ። እዚኣ ኢያ እታ ቀንዲ ትርጉማ። በዚ'ዩ እውን ምስ ሙሴ ኣወዳዲሩ ካብኡ ንላዕሊ ምኳኑ እንክገልጽ፡ *"ከምቲ ሙሴ ኣብ ቤት እግዚኣብሔር እሙን ዝነበረ፣ ኢየሱስ'ውን ኣብ ቅድሚ እቲ ዝሸሞ እግዚኣብሔር እሙን ነበረ። ... ካብ'ቲ ሙሴ ዝቕበሎስ እቲ ኢየሱስ ኪቕበሎ ዚግብኦ ክብሪ ይበልጽ"* (ዕብ. 3፥2.3) ከማኡ'ውን ዘኍል. 12፥6-8 ርአ።

2.3. ክህነትን ቃል ኣምላክን

ካህን ብሰንኪ'ቲ መስዋዕቲ ምቕራብ ናብ ቤት እግዚኣብሔር ዝኣቱ ብምኳኑ፣ ፍሉይ ሓለፋ ናይ ቤት እግዚኣብሔር ኣለዎ። ስለዚ ብዝያዳ ንእግዚኣብሔር ዝሰምዕን፣ ንቃል እግዚኣብሔር ከኣ ከመሓላልፍን፡ መልሲ ናይ'ቲ ናብ ቤት እግዚኣብሔር ክኣቱን ንቃሉ ብቀጥታ ኪሰምዕን ዘይክእል ሕዝቢ ከኣ ናብ እግዚኣብሔር ክውሰድን ዝክእል ኢዩ።

እዚ ኢዩ እቲ ኣገባብ ናይ ብሉይ ሞንጎኝነት ዝነበረ። እዚኣብሔር ነቶም ንሙሴ ዝቐንኡሉ ገኒሑ፣ ብዛዕባ ሙሴ *"ንሱ ኣብ ኩሉ ሕዝበይ እስራኤል እሙን መራሒ ኢዩ ... ብኅቡእ ዘይኮነስ ብግልጺ ኢየ ዝዛረቦ"* (ዘኍል. 12፥7-8) እናበለ ኣብ ቤት እግዚኣብሔር ሓለፋ ዘለዎ ምኳኑ የነጽር። ኣብ ዕብራውያን ከኣ ንኢየሱስ መጀመርያ ምስ ሙሴ መምህር ሕጊ የወዳድሮ፡ ደኃር'ዩ ምስ ኣሮን ካህን ዘወዳድሮ። ክርስቶስ እቲ ዝያዳ እሙን ናይ ቤት ኣቦን፣ ክእመን ዝግብኦን ክስማዕ ዝግብኦን ምኳኑ የነጽር።

በዚ ከኣ ክርስቶስ ሊቀ ካህናትን ሓዋርያን ናይ እምነትና ኢዩ ክብሎ ይርከብ። ርክብ እምነትን ምስጢር ክርስቶስን ከኣ የነጽር። ክርስቶስ ፍሉይ እሙን ናይ ቤት ኣቦ ብምኳኑ፡ ብስም ኣቦ ዝዛረብ ብምኳኑ ክእመን ዝግብኦ ኢዩ። እምነትና ኣብ'ቲ ዝሞተን ዝተንሥአን ዝከበረን ክርስቶስ ክከውን ግድን ኢዩ። በዚ ኢዮም ከኣ ብስሙ ክኣምኑን

ክጥመቑን ዝሓቱ ዝነበሩ ሓዋርያት፣ ብስሙ'ውን ተኣምር ዝገብሩ ዝነበሩ። ኣብኡ ኣሚኖም ምስ ዝሰርሑ ማለት'ዩ።

ክርስቶስ ሓዋርያ ዝብል ቃል ኣብ ሓዲስ ኪዳን ሓዲስ ቃል ኢዩ። ንምርዳኡ ኣብ ሚል. 2፡7 *"ብዛዕባ እግዚኣብሔር ቅኑዕ ትምህርቲ ምምሃር ግደ ካህናት ኢዩ። ንሳቶም ልኡካት እግዚኣብሔር ጐይታ ሰራዊት ስለ ዝኾኑ ፍቓደይ እንታይ ምዃኑ ምእንቲ ኪፈልጡ፥ ሕዝቢ ናብኣቶም ኪኸዱ ይግባእ"* ዝብል ንረክብ። ሓዋርያ - መልእኽተ ዝተላእከ ማለት ብምዃኑ ክልቲኡ ሓደ ኢዩ። ኢየሱስ'ውን ልኡክ ናይ ኣቦ ኢዩ። ስለ'ዚ ክርስቶስ እቲ ብስም ኣቦ ዝዛረብን ንቃል ኣምላክ ዘመሓላልፍን ኢዩ። በዚ ከኣ እቲ ዝከበረን ሰማያውን ክርስቶስ ብስም ኣቦ ይዛረበና፣ ብዛዕባ ሰማያዊ ጸዋዕታና ይገልጸልና፣ ናብ ቦታ ዕረፍቲ ናይ ኣቦ ክንኣቱ ከኣ ይዕድመና። ነዚ ከኣ እምነትናን ተጸምዶናን ተኣዝዞናን ይሓትት።

በዚ'ዩ'ውን እቲ ደራሲ *"ሎሚ ድምጹ እንተሰሚዕኩም ልብኹም ኣይተትርሩ እናበለ ..."* (ዕብ. 3፡7.15) ዝምዕድ።

ኣብ መዝ. 95 እቲ ድምጺ ናይ እግዚኣብሔር ኢዩ ኔሩ፣ ደራሲ ዕብራውያን ግን ናይ ክርስቶስ ጌሩ የቕርቦ። ስለ'ዚ ክርስቶስ ኣብ ቤት እግዚኣብሔር ተሰሪቱ፥ ከም ውሉድ ብሥልጣን ይዛረብ ስለ ዘሎ፣ ንድምጹ ምስማዕ ግዲ ኢዩ።

"እምበኣር ንሰማያት ዝዓረገ ዓብይ ሊቀ ካህናት፣ ኢየሱስ ወዲ ኣምላኽ ካብ ዝህልወና፣ ኣብ እምነትና ንጽናዕ" (ዕብ. 4፡14)። ቢሉ'ውን የተባብዕ። እቲ ንርከብ ክህነትን ሥልጣን ቃል ኣምላክን ዘነጽር ክፍሊ ከኣ በዚ ይዛዘም።

ስለ'ዚ ሓደ ፍሉይ ሥልጣን ዘለዎ ሊቀ ካህናት ኣሎና። ዓብይ ኢዩ፣ ንሰማይ ዝዓረገ ኢዩ፣ ወዲ ኣምላክ ኢዩ። ስለ'ዚ ክንኣምኖ ኣሎና። እምነትና ኣብኡ ክጸንዕ ኣለዎ። ስለ'ዚ ሓደ ካብ'ቲ ቀንዲ ተልእኮ ክህነት ክርስቶስ ኣብ ቃል እግዚኣብሔር ዘለዎ ሥልጣን ኢዩ። እዚ ከኣ ሓደ ካብ'ቲ ቀንዲ ተልእኮ ክህነትና ኢዩ። ኣብ ቃል እግዚኣብሔር ዘሎና ትኩረት መሠረታውን ቀንድን ክኸውን ኣለዎ፥ ወከልቲ ክርስቶስ ክንኸውን እንተደሊና።

2.4. ክህነትን ቤት እግዚኣብሔርን

ካልኣይ ኣገዳሲ ጐድኒ ኣብ መንነ ክርስቶስ ካህንን ቤት እግዚኣብሔርን ዘሎ ርክብ ኢዩ። ብፍላይ ኣብ ዕብ. 3፡1-6 ዘሎ ብዙኅ ኣተኩሮ ይገብረሉ። እታ ቤት እግዚኣብሔር እትብል ሓሙሽተ ጊዜ ተጠቒሳ ትርከብ።

እንታይ ዓይነት ገዛ ኢዩ እዚ ኩሉ ዝዝረበሉ ዘሎ? ቤት እግዚኣብሔር? ቤት ክርስቶስ? ቤት እግዚኣብሔርን ቤት ክርስቶስን ነቲ ደራሲ ሓንቲ ኢያ። ካብ ናይ ሙሴ ዝለዓለ ክብሪ ዘለዎ ኢዩ ክርስቶስ ኢሉና። ከመይ ክርስቶስ ሃናጺ ቤት እግዚኣብሔር ኢዩ። ሙሴ ግን ክፍሊ ናይ'ቲ ቤት እግዚኣብሔር'ዩ። ስለ'ዚ ክርስቶስ መንነ ጥራሕ ዘይኮነስ ሃናጺ ቤት እግዚኣብሔር ኢዩ። ኣብ ዕብ. 1፡10-11 *"ኦ ጐይታ ንስኻ ካብ ቀደም ንምድሪ ፈጠርካያ፣ ሰማያት'ውን ግብሪ ኣእዳውካ ኢዮም። ንሳቶም ኪጠፍኡ ኢዮም፥ ንስኻ ግና ትነብር፣ ንሳቶም ከም ክዳን ክበልዩ ኢዮም"* እናበለ ነቲ ሓሳብ የነጽሮ። ንመዝ. 102 ኢዩ ናብ ክርስቶስ ዘተግብሮ ዘሎ። ትርጉሙ ከኣ ኣዚዩ ዝዓዘዘ ኢዩ ማለት *"ክርስቶስ ፈጣሪ ናይ ሓዲስ ፍጥረት ኢዩ"* ማለት ኢዩ። እቲ ቀዳማይ ፍጥረት ዝጠፍእ እንተኾይኑ እቲ ሓዲስ ቤት እግዚኣብሔር ግን ነባሪ ኢዩ። እዚ "ቤት" እዚ ጸኒሑ ከም ዘነጽሮ "ቤተ መቕደስ" ኢዩ።

እዚ ከኣ እቲ ተደምሲሱ ብክርስቶስ ብሰለስተ መዓልቲ ዝህነጽ መንፈሳዊ ቤት ኢዩ። ሙሴ ከም እሙን ኣገልጋሊ ቤት እግዚኣብሔር እንተኼኑ ክርስቶስ ግን ከም እሙን ውሉድ ቤት እግዚኣብሔር ኢዩ። ክርስቶስ ሥልጣን ኣለዎ ኣብቲ ቤት፡ ከመይ ሃናጺኡ ኢዩ። እታ ቤት እቲኣ ከኣ "ንሕና ኢና" ይብል እቲ ደራሲ።

መሠረት ናይ'ዚ ኩሉ እቲ ምህናጽ ቤተ ዳዊት ዝብል ብናታን ነብይ ዝተበገሰ ኢዩ። ዳዊት ዘይኮነ ቤት እግዚኣብሔር ዝሃንጽ፣ እግዚኣብሔር'ዩ ቤት ዳዊት ዝሃንጽ። እቲ ግዙፍ ወዲ ዳዊት ሰሎሞን ነቲ ግዙፍ ቤተ መቕደስ ሃኒጹ እቲ ሓቀ ወዲ ዳዊትን መሲሕን ግን ነታ መንፈሳዊት ሕንጻ ቤት እግዚኣብሔር ሃኒጹ። በዚ ከኣ ክርስቶስ ብሕማማቱን ሞቱን ትንሣኤኡን ኩሎም ኣመንቲ ክኣትውዋ ዝግባእ ሓቀ ቤት እግዚኣብሔር ሃኒጹ። እቶም ኣመንቲ ግን መጠን እቲ ንሥልጣን ክህነት ክርስቶስ ዝተኣዘዙሉ ኢዮም ናብ'ዛ ቤት እዚኣ ዝኣትዉ።

ስለ'ዚ ብከም'ዚ ንጹር ርክብ ቤት እግዚኣብሔር እምነት ኣብ ክርስቶስ የነጽር። ስለ'ዚ እታ እምነት ኣመንቲ፡ ብሰንኪ ሞንጎኝነት ክህነት ክርስቶስ ቀጥታዊ ርክብ ምስ እግዚኣብሔርን፣ ከማኡ'ውን ኣብ ቤት እግዚኣብሔር ከምዝኣትዉ፣ ብእምነት ዝተሓደሰ ኅብረትን ይህቦም። ኅብረቶም ከኣ ሞንጎኝነት ክርስቶስ ይገልጽ። ክርስቶስ እቲ እንኮ ነዚ ርክብ'ዚ ዝሃንጽ እሙን ካህን ኢዩ።

ቀጺሉ እዚ ርክብ ምስ ቤት እግዚኣብሔር ናብ ዕረፍቲ እግዚኣብሔር ምእታው'ውን የስዕብ። እቲ ኣብ ብሉይ ዝነበረ ጽላሎት ብምልኣት ክትግበርን ፍጻሜ ክለብስን ንርእዮ።

እዚ መሠረታዊ ኣርእስቲ ኢዩ። ኣብ ካልኣይ ኢዩ እቲ ናይ ርኅራኄን፣ መስዋዕትን ወፈያን ክህነት ዝመጽእ። <u>ርኅራኄን መስዋዕትን ወፈያን ቅድሚ ምግባር፡ መጀመርያ ምስማዑን ምስኡ ርክብካ ምድልዳልን የድሊ</u>።

በዚ ኢዩ እውን *"ነቶም ቃል ኣምላኽ ዚሰበኹልኩም መራሕቲ ዘክርዎም። ከመይ ኢሎም ከም ዝነበሩን፣ ከም ዝሞቱን ኣስተውዒልኩም ኣሰር ኣሰር እምነቶም ስዓቡ"* (ዕብ. 13፡7) ክብል ዝርከብ።

ኣብ'ቲ እሙን ዝኮነ ሥልጣን ክርስቶስ ከይተሳተፍካ ብግቡእ ቃል ኣምላኽ ምብሳር ኣይከኣልን ኢዩ። ዘይእሙን ሰብ እንተተዛረበ ዝሰምዮን ዝኣምኖን የቢሉን።

ቀጺሉ'ውን ነዚ ተልእኮ'ዚ ክፍጽሙ ንዝለኣኮም፡ ምእዛዝ ከምዘድሊ ንማኅበር ኣመንቲ ይላቦ *"ንመራሕትኩም ተኣዘዙዎምን ተገዝእዎምን። ንሳቶም ከም'ቲ ጸብጻብ ዚህቡ ነቚሖም ይሕልዉኹም ኣለዉ ... ስለ'ዚ ተሓጒሶም ከምዝገብርዎ ግበሩ"* (ዕብ. 13፡17)።

ሥልጣን ክርስቶስ ኣብ'ቲ መስዋዕቱ ዝተመስረተ ኢዩ። ኣብ'ዚ መስዋዕቲ'ዚ ምኅበር ኢዩ ከኣ ናይ ምምሃር ሥልጣንን፣ ናይ ጉስነት ሥልጣን፣ ናይ ክህነት ሥልጣንን ኣብ ቤተ ክርስትያን ከም ዘሎ ዝገብር። ኣብ ምሉእ ሓዲስ ኪዳን ብንጹር ተገሊጹ ዝርከብ እቲ ኣገልግሎት ቃል እግዚኣብሔር (ብስራትን) ሓዋርያዊ ጉስነትን ኢዩ። ከም'ቲ ኣብ ምዝዛም ወንጌል ማቴዎስ ዘሎ፡ ሓዋርያት ካብቲ ዝተንሥአ ክርስቶስ ሥልጣን ሓዋርያውነት ከምዝተቐበሉ ብንጹር ይፈልጡ ነሮም ኢዮም (ማቴ. 28፡18-20)። ከማኡ'ውን ማር. 16፡15-16 *"ኪዱ ናብ ኩሉ ዓለም፡ ንኩሎም ከኣ ወንጌል ስበኩ"* ይብል *"ክሳብ ወሳሰን ምድሪ መሰካኽረይ ክትኮኑ ኢኹም"* (ሉቃ. 24፡48)። ዮሓንስ'ውን *"መንፈስ ቅዱስ ተቐበሉ፡ ኃጢኣቶም ዝንሓደግኩምሎም ክሕደገሎም'ዩ፡ ንዘይሓደግኩምሎም ከኣ ኣይኪሕደገሎምን ኢዩ"* (ዮሓ. 20፡22-23) ይብል።

ጳውሎስ'ውን ብዙኅ ቃላት ክህነት ኣይጥቀምን፣ ግን ንተልእኮኡ ከም ተልእኮ ሓዲስ ክህነት ጌሩ የቕርቦ፡ *“እዚ ከኣ እቲ ብመንፈስ ቅዱስ ዝተቐደሰ መስዋዕቲ ኮይኖም ዝቐረቡ ኣሕዛብ፣ ብኣምላክ ቅቡላት ምእንቲ ኪኮኑ ነቲ ቅዱስ ተልእኮ (ካህን) ወንጌል ኣምላክ ክፍጽም፣ ንኣሕዛብ ናይ ኢየሱስ ክርስቶስ ኣገልጋሊ ምእንቲ ክከውን ኢዩ”* (ሮሜ 15፡17) ይብል። እቲ ቀንዲ ኣስሚሩሉ ዘሎ ተልእኮ፣ ብስራተ ወንጌል ወይ ተልእኮ ወንጌል ኢዩ። ግን ከም ቅዱስ ተልእኮ (ክህነት) ተባሂሉ ኣሎ። እንተኮነ ሓዲስ ዓይነት ክህነት ኢዩ። ጳውሎስ ደይ መደይ ኢሉ ካህን ኢየ ኣይብልን ኢዩ።

ስለ'ዚ ብሥራተ ወንጌል፣ ሥልጣን ኣብ ልዕሊ ቤት እግዚኣብሔር ኣብ ተልእኮ ቤተ ክርስትያን መሠረታዊ ኢዩ። ክህነታዊ ሥልጣን ከኣ ኢዩ። ፍሉይ ህያብ እግዚኣብሔር ንደቂ ሰባ ኢዩ። ግን ከኣ ዘፍርህ ሓላፍነት ኢዩ። ከመይ እቲ ዝሰብክ ርእሱን ናቱ ዝኮነ ነገራትን ከይሰብክ ክጥንቀቕ ኣለዎ። እቲ ካብ'ቲ ዝሞተን ዝተንሥአን ክርስቶስ ዝተቐበሎ ከበስር ኣለዎ። ንዓኡ ክውከል ኣለዎ።

3. ኢየሱስ ክርስቶስ ርኅሩኅ ካህን

ክርስቶስ ሊቀ ካህናት ንምኳን፣ *“እሙንን” “ርኅሩኅን”* ብዝብላ መሠረታውያን ቅጽላት ይገልጾ መል. ዕብራውያን። እቲ ሓደ *“ንትሕትናኡ”* ዝገልጽ እቲ ካልኣይ ከኣ ንክብሩ ይገልጽ፣ እቲ ሓደ ንሰብኣዊ ምትሕብባሩ ይገልጽ፣ እቲ ካልኣይ ከኣ ንመለኮታዊ ሥልጣኑ ይገልጽ።

ኣብ ዕብ. 2፡17 እቲ ጸሓፊ ቅድም *ን“ርኅሩኅ”* ይጠቅስ፣ ደኃር እቲ ናይ *“እሙን ምኳን”* ይሰሚ። ኣስዒቡ ግን መጀመርያ ነቲ *“እሙን ምኳን”* ይገልጽ። ክርስቶስ ናይ እምነትን ተኣዝዞን መሰል ከም ዘለዎ ይገልጽ (ዕብ. 3፡1-4፡14)። እቲ ርኅሩኅ ወይ ተሓባባሪ ምኳን ኣብ ስዒቡ ዘሎ ካልኣይ ደረጃ ናይ'ታ ክፍሊ ይገልጾ (ዕብ. 4፡1፣ 5፡10)።

እቲ እሙን ምኳኑን ኣብ ቤት እግዚኣብሔር በዓል ሥልጣን ኮይኑ ምሻሙን ርኢናዮ። ሕጂ ነቲ “ርኅሩኅን” ምስ ደቂ ሰባት ዘርኣዮ ምትሕብባርን ንርአ።

“ከመይ ከምዚ ከማና ብኩሉ ተፈተነ፡ ግናከ ኃጢኣት ኣይገበረን፣ ስለ'ዚ ብድካምና ኪድንግጸልና ዘይክእል ሊቀ ካህናት ኣይኮነን። እምበኣር ምሕረት ምእንቲ ክንቅበል፡ ብጊዜ ጸበባውን ንረድኤትና ዚከውን ጸጋ ክንረክብ፣ ብትብዓት ናብ'ቲ ጸጋ እንረክበሉ ዝፋን ኣምላክ ንቕረብ” (ዕብ. 4፡15-16)።

3.1 ኣገዳሲ ኅብረት እቲ ክልተ ጐድኒ

ንክህነት ዘቘሞ፡ መለኮታዊ ሥልጣን ጥራሕ ወይ ኅብረት ምስ ድካምነት ደቂ ሰባት ጥራሕ ዘይኮነስ ጥቡቕ ኅብረት ናይ ክልቲኡ ኢዩ።

ሓደ እሙን ሥልጣን ዘለዎ፣ ኅብረት ምስ ደቂ ሰባት እንተጐዲሉዎ ንድክመቶም ክሕግዝ ኣይምከኣለን፣ እቲ ክብሩ

ሥልጣኑ ከኣ ካብኦም ከም ዝንጸል ምገበሮ፡ ዋጋ ከኣ ኣይምሃለዎን። ብኣንጻሩ ሓደ ርኅሩኅ ምስ ሰባት ዝተሓባበር ግን ከኣ ብኣምላክ ዘይቅቡል ዘይእሙን እንተዝከውን ብኣድማዕነት ንረብሓኦም ክሰርሕ ኣይምከኣለን። ርኅራኄኡ ከኣ ባርነት ጥራሕ ዝኮነ። ስለ'ዚ ምልኣትን ዕቤትን ክህነት ክርስቶስ ከም ሳዕቤኑ'ውን ናይ ክርስትያን ክህነት ካብ ጥቡቕ ኅብረት ናይ'ዘን ክልተ መሠረታውያን ቅጽላት ኢዩ ዝምንጩ። ስለዚ ክርስቶስ ክሃን እቲ ዝለዓለ ሥልጣንን ዝለዓለ ምድራዊ ርኅራኄን ብሓባር ኣለዎ። ነዚ ዝጨበጠ

ከኣ ንክልቲኣን ከይተነጻጸለ ብኩሉ ነገዋቱ ብምምሳሉ ኢዩ። ናብ ክብሩ ንክበጽሕ ብጐደና ሕማማት፣ ብጐደና ስቓያትን ሞትን ደቂ ሰባት ሓለፈ።

ክብሩ - ናይ ትምክሕትን ርእሰካ ባህ ምባልን ዘይኮነስ፣ ክብሩ ክብሪ ናይ ሊጋስን ውሩይን ፍቕሪ ኢዩ። እዚ ኢዩ ከኣ እቲ ርኅሩኅን ክሕግዝ ዝክእልን ዝገበሮ ፍቕሪ።

እዚ ጸሓፋይ ዝገልጾ ዘሎ ርኅራኄ ክህነት፡ ሰብኣውነት ዝመልኦ ስምዒት ኢዩ። ንኣኅዋቱ ብግብሪ ዝገልጽ ርኅራኄ ኢዩ። ግዳማዊ ስምዒት ብቐሊሉ ውልዕ ጥፍእ ዝብል ዘይኮነስ ንኩልንትናኡ ብዕምቀት (ብዕቱብ) ዝጸምድ ርኅራኄ ኢዩ። ሓቀ ብሕይወቱ ዝከፍል ምትሕብባር (ዕብ. 2፡16)፣ ሓገዝ ረድኤት ዝህብ (ዕብ. 2፡18) ኢዩ። ሓቀ ርኅራኄ ብኣካል ነቲ ስቓያትን ፈተናታትን ምክፋል ኢዩ ዘስዕብ። ከም'ዚ ዝዓይነቱ ምሕረት ዓ ርኅራኄ ኣብ መንጎ ሊቀ ካህናትን ደቂ ሰባትን ብርቱዕን ሓቀ ን ዝኮነ ሕውነትን ርክብን ይፈጥር። እዚ ኢዩ ከኣ ሓደ ካብ'ቲ ኣገዳሲ ጐድኒ ሕማማት ኢየሱስ። ነታ መስቀል ናይ'ቶም ኣዚዮም ዝተፈተኑ ብግዲ ክካፈላ መሪጹ ብኩሉ ምስኦም ምስ'ቶም ኩሉ ዓይነት ስቓይን ፈተናታትን ደቂ ሰብ ንክስተማቕርን ክሓብርን።

3.2 ምስ ብሉይ ክህነት ዘለዎ ፍልልይ

ክህነት ብሉይ - ብርኅራኄ ዘይኮነስ ብጭካነ፣ ኣብ ልዕሊ ኃጥኣን ከቢድ ስቓይ ብምውራድ፣ ብምንጻሎምን ክሳብ ምቕታሎም ኢዩ ዝበጽሕ ዝነበረ።

ኣብ ጣዖት ምስ ተረክቡ፣ ንሓው ይኩን ንዓርኪ ወይ መቕርብ ብዘይ ምሕረት ክቐትሉ ይእዝዝ (ዘጸ. 32፡27)። ነዚ ምስ ፈጸሙ ከኣ *"ሙሴ ድማ ሎሚ ደቅኩምን ኣኅዋትኩምን ብምቕታል፡ ንእግዚኣብሔር ከም ዝተቐደስኩም ኣፍለጥኩም፣ እግዚኣብሔር ከኣ በዛ መዓልቲ እዚኣ በረከት ሃበኩም"* (ዘጸ. 32፡29)።

ተመሳሳሊ'ውን ናይ *ፊንሃስ* (ዘኍል. 25፡6-13፣ ሢራ. 45፡23-24) ርአ።

ቡራኬ ደቂ ሌዊ፡ እቲ ካህን ካብ ኩሉ ወለዶኣዊ ርክባት ክፍለ ይሓትት ኔሩ፣ ብኩሉ ናብ እግዚኣብሔር ይወፊ፡ ይእመን ይብል። እንተኮነ እዚ ወፈያ'ዚ ዝኮነ ርኅራኄ ንደቂ ሰባት ዘይገብር ነበረ።

ብክርስቶስ ግን ኩሉ ተለወጠ። ካብ ደቂ ሰባት ምፍላይ ዘይኮነስ፣ እታ ተኣዝዞ ንድላይ ኣቦ፣ ናብ ፍጹም ርኅራኄ ንስቓይ ደቂ ሰባት ኣእተዋ። ንደቂ ሰባት እናሳቐየ ዘይኮነስ ኣብ ኩሉ ስቓዮም ብኣካል ብምስታፍ ብኩሉ ዕጫና ተካፈለ፡ ብዘይካ ኣብ ኃጢኣት።

እዚ ናይ ኣቀራርባ ለውጢ'ዚ ኢዩ ከኣ ኣብ ሓዋርያዊ ስራሑ *"ካብ መስዋዕቲ ምሕረት ኢየ ዝመርጽ (ዝደሊ)"* ዘበሎ (ማቴ. 9፡13፣ 12፡7)። *"ንሓጢም ዝደልዩ ሕሙማት ኢዮም ኣነ ከኣ ንኃጥኣን እምበር ንጻድቃን ኣይመጻእኩን"* (ማር. 2፡17) ዘብሎ ዝነበረ።

ከም ፊንሃን ንኃጢኣተ ታት ብምቕታል ዘይኮነስ፣ ኣብ ክንድኦም ብተኣዝዞን ብፍቕርን ተሳቐየ። ነቲ ውግእ ወይ ስቓይ ናብ ገዛእ ርእሱ ብምስግጋር፣ በዚ'ውን ንድላይ ኣቦ ብምእዛዝ ናይ ምሕረት ዓወት ጨበጠ።

እቲ ሞት ዘምጽእ፡ ፍረ ኃጢኣት ዝኮነ ቅጽዓት፡ ብክርስቶስ መሳርሒ ናይ ፍቕራዊ ዓ ወት ኮነ። ነቲ ዋጋ ዘይብሉን ምስ ኣምላክ ንክራከቡ ቢሎም ዘቕርብዎ ዝነበሩ መስዋዕ ትታት ከኣ ተክአ።

ክርስቶስ ተሳቒዩን ተፈቲኑን ግን ኣይኃጥአን። ብዘይካ ብኃጢኣት ብኩሉ ንስቓይ ደቂ ሰባት ተጸዓና፡ ወላ ነቲ ዝከፍአ ናይ ዝከፍኡ ገበን ታት ስቓይ። እዚ ከኣ ዝኮነ ሰብ

ወላ እቲ ዝከፍአ ኃጢኣተ ክርስቶስ ንምድኃኑ ኣብ ጐድኑ ምኳኑ ንከረጋግጾ ኢዩ። ውጽኢቱ ከኣ *“ብታሕጓስን ብተስፋን ኣብ ዙፋን እግዚኣብሔር ክትቀርብ ምክኣል ኢዩ”* (ዕብ. 4፥16)።

ስለ'ዚ ክርስቶስ ኣብ ልዕሊ'ቲ “እሙን ምኳን” ናይ ክብሪ ጐድኒ፣ ርኅሩኅን ነኅዋቱ ብኩሉ ዝመስሎም ብዘይካ ኃጢኣትን ከም ዝመረጾ የነጽር (ዕብ. 3፥1-6፣ 4፥14-15)።

እቲ ብሉይ ግን ካብ ኃጢኣት ዝተፈለ ክንዲ ዝከውን እቲ ካህን ካብ ኣኅዋቱ ዝተፈለ ምኳን ይሓትት ነበረ። ካህን ውጽኣዊ ንጽሕና ክህልዎ ጥራሕ ይእዝዝ ኔሩ።

3.3 መግለጺ ትምህርቲ ክህነት (ዕብ 5፥1-10)

ባህርን ኣተገባብራን ክህነት ክርስቶስ ኣዚዩ ፍሉይ ኢዩ።

3.3.1 መግለጺ ሊቀ ካህናት (ዕብ. 5፥1-4)

መግለጺ ሊቀ ካህናት ሰለስተ ተከታታሊ ደረጃታት ኣለዎ።

ሀ) ካህን ሞንጎይና ደቂ ሰባትን እግዚኣብሔርን

ሓፈሻዊ መግለጺ (5፥1) - ካህን ሞንጎይና ደቂ ሰባትን እግዚኣብሔርን ምኳኑ ይገልጽ። *“ሊቀ ካህናት ዘበለ ኩሉ ካብቶም ከምኡ ዝኮኑ ሰባት ይኅረ። ንእግዚኣብሔር ብዚርኢ ነገር ከኣ <u>መባእን መስዋዕትን</u> ስለ ኃጢኣት ምእንቲ ኬቕርብ፥ ምእንቲ ሰብ ይሸየም”* (ዕብ. 5፥1)።

ካህን ምስ ደቂ ሰባት ብክልተ ጐድኒ ኢዩ ዝራኸብ፣ *ናይ መሰረት ርክብ* (ካብ ሰብ ይኅረ)፣ *ናይ ዕላማ ርክብ* ከኣ (ምእንቲ ሰብ ይሸየም)። ስለ'ዚ ካህን ሰብ ኢዩ፣ ንኣገልግሎት ሰባት ከኣ ይሸየም። ምስ እግዚኣብሔር ንምርኻብ ኢዩ ከኣ ኩሉ (5፥4)። *“መባእን መስዋዕትን ስለ ኃጢኣት ምእንቲ ከቕርብ”* (5፥1) ከኣ ይውስኽሉ። ኣብ ሞንጎ'ቲ ዝተፈላለ ተልእኮታት ካህን፣ ኣብ'ዚ ተልእኮ መስዋዕቲ ምቕራብ ጥራሕ ይጠቅስ ኣሎ። ተበጻዊ መስዋዕቲ፥ ኣብ ክንዲ ኃጢኣት ዝቐርብ ምኳኑ ከኣ የነጽር።

እቲ ደራሲ ብፍላይ *“መስዋዕቲ ምቕራብ”* ንዝብል ተልእኮ ኣተኲሩ ይዛረብ ኣሎ፣ *ስለምንታይ?* ምኽንያቱ ኣገዳሲ ኢዩ። ነቲ ርኅሩኅ፥ ኣብ ኩሉ ኩነት ደቂ ሰባት ዝሳተፍን ዝብል ኣርእስቲ ክገልጽ (ከነጽር) ዝሕግዞ ብምኳኑ ኢዩ። እዚ ኣርእስቲ'ዚ ምስ'ዚ ህሉው ኩነት ክህነት ሎሚ እውን ዝሰማማዕ ኢዩ።

ኣብ'ቲ ጭቡጥ ኩነታት ደቂ ሰብ፣ <u>*ርክብ ምስ እግዚኣብሔር ንምርግጋጽ እቲ ቀንዲ ኃጢኣት ምውጋድ የድሊ።*</u> ኩሉ'ቲ ካልእ ናይ መንጎኝነት ተልእኮ ካብ'ዚ ኢዩ ዝውሰን። እዚ ከኣ ነቲ ናይ ምትሕብባር፣ ኣብ ኩሉ ነሕዋቱ ምምሳል ዝበልናዮ ዘነጽር'ዩ።

<u>*እቲ ቀንዲ ኃጢኣት ምውጋድ ኢዩ*</u>። ከመይ ኃጢኣት'ዩ ንዝኮነ ዝካየድ ፈተናታት ናይ ርክብ ምስ እግዚኣብሔር ዝዕንቅጽ፥ ዘሰናኽል። በዚ መሠረት ኣብ'ዚ ክፍሊ'ዚ ከም ቀንዲ ተልእኮ ካህን መስዋዕቲ ምቕራብ ክብል ንረክቦ። ስለ'ዚ ቀንዲ ተልእኮ ካህን በጃ ኃጢኣት መስዋዕቲ ምቕራብ ኢዩ ክብል ይርከብ።

ለ) ንደናቑርን ኣብ ጌጋ ንዝወደቑን ዚድንግጸሎም

እቲ ምእንቲ ሰብ ዝተሸመ ሊቀ ካህናት *"ንባዕሉ ድኩም ስለ ዝኾነ፥ ነቶም ደናቑርን ኣብ ጌጋ ዝወደቑን ኪድንግጸሎም ይኽእል ኢዩ"* (ዕብ. 5፥2)።
"ድንቁርናን"፥ "ጌጋን" እቶም ክልተ ጕድንታት ኃጢኣት ኢዮም። ብሉይ ኪዳን ነቶም ብድንቁርና ዝግበሩ ኃጣውእ ካብቶም ብፍልጠት ዝግበሩ ይፈላሊ ኢዩ (ዘኍ. 15፥22-23)። ማለት ነቶም ደሊካ ዝግበሩ ግሕሰታት ማለት'ዩ።

ኩሉ ዓይነት ኃጢኣት ግን ኣብ ጋንታ ድንቍርናን፣ ምጥፋእን ክኣቱ ይኽእል ኢዩ፥ ምኽንያቱ ኃጢኣተ ንኩሉ'ቲ ሳዕቤናት ኃጢኣቱ ይርእዩን ይፈልጠን'ዩ ምባል ኣጸጋሚ ኢዩ (ሉቃ. 23፥34፣ ግ.ሓ. 3፥17፣ 17፥30፣ ኤፌ. 4፥1፣ 1ጴጥ. 1፥14፣ መዝ. 95፥10፣ ዕብ. 3፥10 ርአ)።

ሊቀ ካህናት ንኩነታት እዞም ኃጢኣተ ታት ዝርዳእ ኣተና ኣለዎ፣ ከመይ ሳዕቤን ኩነታቶም ስለዘስተማቐረ (5፥1)፣ እዚ ከኣ ናይ ውርደት ወይ'ውን ናይ ድካምነት ዓቕሚ ምስኣን ኩነት ኢዩ (4፥15)። ስለ'ዚ እዚ መስዋዕቲ'ዚ ሓደ ተሓባባርነት ኣብ ድክመት እቲ ኃጢኣተይናን፣ ሓደ ርኅራኄ ነቲ ድኩም ኢዩ።

ብከምዚ ከኣ እቲ ሊቀ ካህናት ነዞም ዝጠፍኡን ደናቁርን ዝኾኑ ኃጢኣተ ታት ዝበቅዕ ኣቀራርባ ኣለዎ፥ ምኽንያቱ ዝተፈተነ ሰብ ከምኦምን (ግን ዘይኃጥእ)፥ ኣብ ኩነቶም ዝሳተፍን ብምኳኑ።

ሐ) ምስ እግዚኣብሔርን ሰብን ዘራክብ ትሕትና

ርክቡ ምስ እግዚኣብሔር፣ እዚ ነቲ እግዚኣብሔር ዝህቦ ክብርን ሥልጣንን (3፥3) ብዝምልከት ዘይኮነስ ብኣንጻሩ ነቲ ንሱ ምስ እግዚኣብሔር ንክራከብ ዘድልዮ ትሕትና ዝምልከት ኢዩ። እዚ ትሕትና'ዚ ብመሠረቱ ሰብን ካብ ደቂ ሰባት ዝተወስደን ብምኳኑ ኢዩ። ስለ'ዚ እዚ ትሕትና'ዚ ነቲ ኣብ ሞንጎ'ቲ ካህንን ኩሎም ደቂ ሰባትን ዘሎ ተሓባባርነት ርኅራኄ ዝገልጽ ኢዩ።

"ከም ኣሮን ብኣምላኽ ዝተጸውዔ እምበር፥ ነዚ ክብሪ'ዚ ባዕሉ ኪወስዶ ዚኽእል ሓደ እኳ የልቦን" (5፥4)።

እቲ ናይ ክብሪ ጕድኒ ናይ ክህነት ኣብ ቦታኡ ኣሎ (3፥3)፣ ነዚ ክብሪ'ዚ ግን ባዕ ሉ ክወስዶ ዝኽእል የሎን። ከም ድላይካ ዝውሰድ ኣይኮነን፥ ኩሉ ካብ እግዚኣብሔር ናይ ጉንየ ርክብ ምስ እግዚኣብሔር ብምኳኑ፣ ሓደ ፍሉይ ጉንየ (ሓለፋ) እግዚኣብሔር'ዩ ነዚ ክህብ ዝኽእል።

በዚ'ውን ናይ ኣሮን *"ካህን"* ኣብነት የምጽእ። ከመይ ኣሮን ብትእዛዝ እግዚኣብሔር ኢዩ ዝተመርጸ፣ ባዕሉ ኣይኮነን፥ ሙሴ ብእግዚኣብሔር ተኣዚዙ ኢዩ ዝቐብኦ (ዘጸ. 28፥1)። *"ንስኻ ከኣ ንኃውካ ኣሮንን፥ ንደቁን ካህናት ኪይኖም ምእንቲ ከገልግሉኒ ካብ ደቂ እስራኤል ፈሊካ ናባኻ ኣቕርቦም"*። *"ንኣሮንን ንደቁን ኣብ ኣፍ ደቀ እቲ ኣኸ ዝርከበሉ ድንኳን ውሰዶም"* (ሌዋ. 8፥2)።

ነዚ መዓርግ'ዚ ባዕላቶም ክወስድዎ ንዝፈተኑ መልሲ እግዚኣብሔር ዘርዕድን ንጹርን'ዩ ኔሩ። ብክልተ ምልክታት ወይ ተኣምራት ከኣ እቲ ቅቡእ መን ምኳኑ ኣርኣዮም (ዘኍ. 16፥5-7)።

ሓደ ብምልክት ጽንሓሕን ዕጣንን (ዘኍ. 16፥15-18.35)፣ ካልኣይ ብናይ ኣባትር ምልክት (ዘኍ. 17፥6-13) ጌሩ ኣርኣዮም፣ ነቶም ገበነ ታት ከኣ ኣጥፍኦም (ዘኍ. 16፥35)።

ስለ'ዚ ክህነት ኣብ ልዕሊ ካልኦት ንክከውን ሰብ ባዕሉ ዝወስዶ መዓርግ ኣይኮነን። ህያብ እግዚኣብሔር'ዩ። ንኣገልግሎት ደቂ ሰባት ኢሉ ኢዩ ከኣ ዝምዘዞ።

3.3.2 ትግባሬኡ ኣብ ክርስቶስ (5፥4,5)

እዚ ብሠለስተ ደርጃ ክርአ ይከኣል ማለት ምስ እግዚኣብሔር ዘለዎ ርክብ (5፥5-6)፣ ኩነታት ደቂ ሰብን መባእን (5፥7-8)፣ ሓፈሻዊ መደምደምታ (5፥9-10)።

ሀ) ርክብ ምስ እግዚኣብሔር፦

እቲ ደራሲ መጀመርያ ብዛዕባ ናይ ትሕትና ግድነት ይዛረብ። ክርስቶስ ንርእሱ ኣየክበረን። ምስ ኣምላክ ንዝነበሮ ማዕርነት ኣብ ግምት ኣየእተወን (ፊል. 2፥6-11)። ነቲ ክብሪ ንባዕሉ ኣይለበሰን (ዕብ. 5፥4)። *"ርእሱ ኣዋረደ"* (5፥5)። እዚ ናብ ኩሉ'ቲ ኣብ ሕማማቱ ዝገለጾ ዝመርሓና ኢዩ። ብድላዩ ርእሱ ከምዘትሓተን ከም ዘወፈየን ኢዩ ክነጽር ደልዩ። እዚ ከኣ ሓደ ናይ ክህነት መሠረታዊ ጐድኒ (ጐደና) ኢዩ። *"ብኩሉ ነገዋቱ ክመስል ስለ ዝነበሮ"* (2፥17)።

ካልእ ምስኡ ዝከይድ ኣብ ፊል. 2፥8ን ዕብ. 5፥8ን ዘሎ፥ ንተኣዝዞ ክርስቶስ ዝርኢ ኢዩ፣ ከማኡ'ውን ኣብ ፊል. 2፥9ን፣ ዕብ. 5፥10ን ከኣ ነቲ ብእግዚኣብሔር ንክርስቶስ ዝተዋህበ ስም ይዛረብ።

"ንስኻ ወደይ ኢኻ፥ ኣነ ሎሚ ወለድኩኻ ..." (መዝ. 2፥7) ዝብል፣ ነቲ *"ካህን ሸሞ"* (5፥4) ዝብል ዝምልስ ይመስል። እንተኾነ ብቀደሙ ወዱ ስለዝኾነ *"ከም መልክዐ መልከ ጼዴቅ ንስኻ ካህን ኢኻ"* ክብሎ ንረክቦ።

ስለ'ዚ ብዝያዳ መዝ. 110 ተጠቒሙ፣ ብመለኮታዊ ማሕላኦም መልክዐ መልኬ ጼደቅ ካህን ይሸሞ (7፥20.21.28)። *"ንሱ ግና እግዚኣብሔር ንስኻ ንዘለዓለም ካህን ኢኻ ኢሉ ስለ ዝመሓለሉ ኣይጠዓስን ኢዩ፣ ብማሕላ ኢዩ ካህን ዝኾነ። ኢየሱስ ድማ በዚ ማሕላ'ዚ ናይ'ታ ዝበለጸት ኪዳን ዋሕስ ኮነ"* (7፥20-22)። እቶም ካልኦት ካህናት ብማሕላ ኣይነበረን ክህነቶም (7፥20)።

ለ) ኩነታት ደቂ ሰብን መባእን (5፥7-8)፣

ተሳትፎ ክርስቶስ ኣብ'ቲ ጭቡጥ ኩነታት ደቂ ሰብ፣ ነቲ መባኡ ወይ ወፈያኡ ምቹእ ባይታ ይፈጥረሉ።

"ኢየሱስ ኣብ'ቲ <u>ብሥጋ ዝነበረሉ መዓልታት</u> (ምድራዊ ሕይወቱ)፥ ናብ'ቲ ካብ ሞት ከድኅኖ ዝክእል ብብርቱዕ ገዓርን ንብዓትን ጸሎትን ምህለላን ኣቕረበ። ንኣምላክ ዚእዘዝ ስለ ዝነበረ ከኣ ተሰምዐ። ወዲ ኣምላክ እኳ እንተኾነ፣ በቲ ዝተቐበሎ ስቓይ እዙዝ ምዃን ተማህረ" (5፥7-8)።

ዝተሰምዔ ጸሎትን፣ ተኣዝዞ ዝምህር ስቓይን ዝብል፣ ዝተፈላለ ሓሳባት ይመስል ግን ተመላላኢ ኢዩ። *ብስጋ ኣብ ዝነበረሉ ዕለታት* ዝብል፣ ነቲ ኣብ'ዚ ምድሪ'ዚ ብግብሪ ኣብ ኩሉ'ቲ ኩነታት ድኽመትን ብዘይተርፍ ሞት ምክልባቶምን ዘርኣዮ ተሓባባርነት ኢዩ ዝገልጽ ዘሎ።

ኢየሱስ ናብ'ቲ ዝሰምዖን ከድኅኖ ዝክእልን ይጽሊ፡ ይግዕርን ይምህለልን ኣሎ። እዚ ኢየሱስ ኣብ <u>መሪርን ዘይተርፍን ናይ ሞት ኩነታት</u> ምህላዉ የነጽር። ጸሎቱን ምህለላኡን፡ ነቲ ኩነታት መዝሙረ ዳዊት ዝመስል፡ ከምኡውን ነቲ ናይ ጌተሰማኒ ስቓይን ጸሎትን ዝመስል እኳ እንተኾነ፡ ብሓፈሻ ግን ነቲ ኩሉ ጉዕዞን ድራማን ናይ ሕማማቱ ዝምልከት ኢዩ።

ሓደ ኣገዳሲ ነጥቢ ክበሃል ዝከኣል፡ እቲ ደራሲ <u>ንሕማማቱ ከም ጸሎት ጌሩ ምቕራቡ</u> ኢዩ።

ነቲ ንኩሉ ህልውና ኢየሱስን፣ ንተልእኾኡን፡ ንርእሱን መደቡን ኣብ ሕቶ ዘእቱ ዝመስል ኩነታት ብብርቱዕ ንወፈያ ዘጠቓልል ጸሎት ጌሩ የቕርቦ። ብጸሎት እቲ ናይ ድራማ ኩነታት ናብ ወፈያ (መባእ) ይልወጥ።

ጸሎት ኢየሱስ ተሰሚዑዶ? እንታይ ኢሉ ኢዩከ ጸሊዩ? ካብ ሞት ንክድሕን *(ኣዶልፎ ሃርናክ)*፣ ካብ ሞት ክድኅን ዘይኮነስ ኣብ ልዕሊ ሞት ብትንሣኤ ንክዕወት (ጀረሚያስ)፣ እቲ ደራሲ ግን ወላ ነዚ'ውን ኣይምልስን'ዩ።

ነቲ ሕቶ መልሲ ከይሃበ ገዲፉ፡ ኣብ መስርሕ ኣብ ጉዕዞ እቲ ስቓይ መልሲ ክረክብ ይገድፎ። ማለት ካብ'ቲ ስቓይ ተኣዝዞ ክመሃር ዝብሎ ሓሳብ ዘነጽር ይመስል። ገለ'ውን ካብ ፍርሃት ንክድሕኖ ኢዩ ጸሊዩ፡ እዚ ከኣ ተሰሚዑ ኢዩ ይብሉ። በዚ'ዩ'ውን ድኅሪ ጌተሰማኒ ንሞት ብዘይ ፍርሃት ዝገጠሞ ይብሉ። እዚ ግን ገና ሓሳብ ናይ'ዚ ደራሲ ኣይኮነን። እቲ ሓቀ ትርጉሙ፣ ኢየሱስ ናይ ሞት ስቓይ ምስ ተሳቐየ ኢዩ ዝተሰምዔ። ንእግዚኣብሔር ስለ ዝተኣዘዘ ኢዩ ዝተሰምዔ። እቲ ምሉእ ተኣዝዞኡ ኢዩ ከም ዝስማዕ ዝገበሮ።

> *"እግዚኣብሔር ንዚጽውዕዎ ኩሎም፡ እወ ብሓቂ ንዚጽውዕዎ ኩሎም ቀረባኦም ኢዩ። ፍቓድ እቶም ዚፈርህዎ ይፍጽም፡ ኣውያቶም ይሰምዕ፣ ከማኡ'ውን የድኅኖም"* (መዝ.145፡18-19)።

ኢየሱስ ነቲ ከቢድ ፈተና ብጸሎት ናብ ኣቦ የቕርቦ፣ ግን ንድላይ ኣቦ ዘለዎ ዓ ሚቕ ክብሪ ገሊጹ፡ ንሥራሕ እግዚኣብሔር መንፈሱ ኣሰናደወ። እዚ ግን መሪር ስቓይ ብምጽዋር'ዩ።

"ሕጂስ ነፍሰይ ተጨኒቓ ኣላ፡ እንታይ እሞ ክብል ኢየ፡ ኦ ኣቦ ካብ'ዛ ሰዓት እዚኣ ኣድኅነኒ!" ድኅሪ ኢሉ ቀጺሉ ኣብ'ቲ እዋን ጸሎት *"ኣቦ ንስምካ ኣክብሮ"* (ዮሓ. 27፡28) ናብ ዝብል ይልወጥ። ኣብ'ቲ ጸሎት እቲ ክልተ ድላይ ብምውህሃዱ፡ ብምልኣት እቲ መደብ እግዚኣብሔር ይፍጸም።

ስለዚ ኢየሱስ ነቲ ዓወት ኣብ ልዕሊ ሞት ብምልኣት ምስ ድላይ ኣቦ ብምስምማዕ ኢዩ ዝልምኖ። ነቲ ምርጫ ከኣ ናብ ኣቦ ይገድፎ (ማቴ. 26፡39.42)። እዚ ከም'ዚ ዝበለ ጸሎት ብርግጽ ኢዩ ዝስማዕ፡ ምኽንያቱ ናብ እግዚኣብሔር ስለ ዝገደፎ (ዘረከቦ)።

መባእ (ወፈያን)፡ ተሰማዕነትን ክልተ መሠረታውያን ክፍሊታት መስዋዕቲ የቑማ። እግዚኣብሔር እንተዘይተቐቢሉዎ (እንተዘይብሂጉዎ) እቲ መባእ ቁምነገር የቢሉን። እቲ ካልኣይ *"መሃሪ ስቓይ"* ዝብል ኢዩ። እቲ ምስማዕ ወይ ተቐባልነት ንኢየሱስ ካብ ሞት ምድኃን፣ ካብ ሕማማት ምድኃን ዘይኮነስ፣ ብሕማማት ይምህሮ ይልውጦ።

ብፈተናን ሥቓይን ንደቂ-ሰብ ፍርዱን፡ ንዕቤት ደቁ ዝነቕሕ ኣባትነቱን ይምህሮም። እዚ ድሮ ኣብ ኢዮ 19፡29፣ ሕዝ. 6፡7 እንረክቦ ኢዩ። ከማኡ'ውን ኣብ ምሳ 3፡11-12፣ ዕብ. 12፡5-6 ርአ።

ንሰብ ለዊጡ ምስኡ ዝጸንዔ ርክብ ብምፍጣር ንወዲ ሰብ ምልኣት ክብሩ የልብሶ። ክርስቶስ ውሉድ ብምኳኑ ከማና እርግት ዘየድልዮ'ኳ እንተነበረ፡ ከማና ተሳቐየ፣ እኳ ደኣ ብስቓይ ከም ዝልወጥን፣ ተኣዝዞ ከም ዝመሃርን ኮነ። እዚ ከኣ ንሓቅነት ምስጢረ ሥጋዌን ድኅነትን ዘጉልሕ ኢዩ። እቲ ዝለበሶ ሥጋናን ባህርናን በዚ ክሓልፍ ደለዮ።

ጳውሎስ ተመሳሳሊ ሓሳብ ይገልጽ፡ *"ኣምላኽ ንወዱ ብምስሊ ኃጢኣተ ሥጋን ከም መስዋዕቲ ኃጢኣትን ልኢኹ ነቲ ኃጢኣት ብሥጋ ኮነኖ"* (ሮማ 8፡3)።

ስለ'ዚ ብሕማማት ክርስቶስ ሓዲስ ምስ መደብ ኣምላኽ ዝሰማማዕ ሰብ ይፍጠር። እዚ ተኣዝዞ እዚ ነቲ ለዋጢ ዝኮነ ሥራሕ እግዚኣብሔር ብምቕባል ኢዩ ዝግለጽ። በቲ ሓደ ከኣ መግለጺ ናይ ግላዊ ዝለዓለ ለጋስነት ኢዩ።

ስለ'ዚ ኣብ ጸሎትን ኣብ ተኣዝዞን ሥራሕ እግዚኣብሔርን ሥራሕ ክርስቶስን ብዘደንቕ ውህደት ተራኺበን ሓደ ፍጹም መስዋዕቲ የቑማ። እታ ክርስቶስ ዝለበሳ ባህሪ ሰብ ከኣ በዚ ናይ ሕይወቱ መስዋዕቲ ተለዊጣ ኢያ። ዕላማ ምስጢረ ሥጋዌ ከኣ እቲ ምልዋጥን ምሕዳስን ባህሪ ወዲ ሰብ ኢዩ።

ሐ) ሓፈሻዊ መደምደምታ (5፡9-10)፣

እዚ ነቲ ውጽኢት (ፍረ) ናይ'ቲ ዝሓለፈ ዝገልጽ ኢዩ። ድኅሪ ሕማማቱ ክርስቶስ ክሕግዝ (ክረድእ) ዝክእል ጥራሕ ዘይኮነስ "መድኃኒ"፡ ዋና ዘለዓለማዊ ድኅነት ምኳን በቒዑ ኢዩ (5፡10)። ክርስቶስ ብሕማማቱ እዙዝ ኮይኑ ስለ ዝተረክበ ክቢሩ ኢዩ። ስለ'ዚ ከኣ ነቶም ዝእዘዙዎ ዘለዓለማዊ ድኅነት ዝህብ ኮነ። ከመይ ከቢሩ ኢዩ። ብእግዚኣብሔር ከም መልክዐ መልከ ጼዴቅ ሊቀ ካህናት ተሸይሙ ኢዩ።

እግዚኣብሔር ነቲ ወሃቢ ድኅነት ብስቓይ ክልወጥ፡ ፍጽምና ክለብስ ደለዮ። ፍጽምና ምስ ለበሰ ከኣ ናይ ምድኃን ክእለት ረከበ። ነቲ ብጸሎት ረከበ። ነቲ ብጸሎት ዝለመኖ ብተኣዝዞ ተቐበሎ።

ክርስቶስ ንኩነት ሰብ ለቢሱ ክሳብ ምእንቲ ርእሱ ጸሎት ምግባር በጽሐ፣ ንገዛእ ርእሱ ብምጽላይ ከኣ ምሳናን ምእንታናን ጸለየን ሕብረቱ ገለጸን። ንርእሱ ተሰሚዑ ከኣ እቲ ንዓና ዘድሊ ኩሉ ተቐበለ።

ስለ'ዚ ክድሕንን ክልወጥን ዝደሊ ኣብኡ ክኣምን፣ ንዓኡ ክእዘዝ ኣለዎ።

ንምጥቕላል ዝኣክል፡

- *ክርስቶስ ሊቀ ካህናት ንክኸውን ብኩሉ ነሕዋቱ ክመስል ተገብአ (2፡17)፣*
- *ክርስቶስ ሊቀ ካህናት ንክሸየም ክሳቐን፣ ተኣዝዞ ክመሃርን ተገብአ (5፡10)፣*

እዚ ከኣ ናይ ክርስቶስ ንሰባት ምምሳሉ፣ ንሰባት ብክርስቶስ ፍጽምና ምርካብ ኣምጽአ። ተኣዝዞ ንእግዚኣብሔር ኅውነታዊ ፍቕሪ ንደቂ ሰባት ኣምጽአ። እቲ ክርስቶስ ናቱ ዝገበሮ ብመሠረቱ ይልወጥን ይሕደስን። ስለ'ዚ ናይ ሕይወት ናይ ህልውና ለውጢ ኢዩ ዝፈጥር፡ ውጽኣዊ ሥርዓት ምፍጻም ጥራሕ ኣይኮነን።

እዚ ነቲ ንርእሱ ምእንታና ከወፍን ምሳና ክተሓባበርን ዝተረከበ ክህነታዊ ርጎራጌ ክርስቶስ ዘነጽር ኣርእስቲ ኢዩ። እዚ ንክህነት ክርስትያን'ውን ኣገዳሲ ጕድኒ ኢዩ። ድሮ ንመራሕቲ ማኅበር ኣመንቲ ኣመልኪቱ *"ሓላፍነት ነፍሳት (ጸብጻብ ከም ዝህቡ) ተረዲኦም ብንቕሓት ይጓስዩ"* (ዕብ. 13፥17) ብማለት ይገልጾ።

ጳውሎስ'ውን ነዚ ብዘደንቕ ኣገባብ ክገልጾ ይርከብ። ነቲ ናይ ርጎራጌ ምትሕብባር "ምእንቲ ኩሎም ኩሉ ከም ዝኮነ" ማለት ንኩሎም ክረብሕ ኩሉ ከምዝኮነ ይዛረብ (1ተሰ) በቲ ሓደ ከም ሥልጣን ዘለዎ ኣገልጋሊ ክርስቶስ፣ በቲ ሓደ ከኣ ከም ሓደ ትሕትና ዝመልኦ ርጎሩጎ ሰብ ኮይኑ ይቐርብ።

"ካብ ሰብ ካባታትኩም ኮነ፥ ካብ ካልኦት ክብሪ ኣይደለናን ሓዋርያት ክርስቶስ ብምዃና ክነክብደልኩም ምኽኣልና ኔርና፥ እንተኾነ ከምታ ንናእሽቱ ደቃ እትከናኸን ኣደ ኣብ ማእከልኩም ርጎሩኃት ነበርና። ስለ እንናፍቐኩም፣ ኣዚና እነፍቅረኩም'ውን ስለ ዝኾና ገዛእ ሕይወትና ድማ እምበር ወንጌል ኣምላኽ ጥራሕ ኣይኮናን ከነካፍለኩም እንምነ ዝነበርና" (1ተሰ. 2፥6-8)።

እዚ ጳውሎስ ንሓዋርያዊ ተልእኮ ከመይ ከም ዝርእዮ ዘነጽር ኢዩ።

ኣብ 2 ቆሮንጦስ'ውን ንሓዋርያዊ ተልእኮኡ ንክፍጽም ብከመይ ኣብ ስቓያት ክርስቶስ ከም ዝሳተፍ የነጽር። እቲ ኣቦ ምሕረትን ኣምላኽ ኩሉ ምጽንናዕን፥ ኣብ ኩሉ መከራና የጸናንዓና፥ በቲ ዝረከብናዮ ምጽንናዕ ከኣ ንሕና ነቶም ኣብ ዝኾነ ይኹን መከራ ዘለዉ ነጸናንዕ። ስለ'ዚ በቲ ኣምላኽ ዝሃበና ምጽንናዕ፥ ንካልኦት ምጽንናዕ ንኸውን።

ስለ'ዚ ጳውሎስ ንስቓያቱ፥ ምጽንናዕ ኣምላኽ ንኽቕበልን፥ ንካልኦት ከኣ ኣጸናኒዑ ምእንቲ ክክእል ቢሉ ክቕበሎ ይርከብ።
"ንሕና እንተ ተሳቐና፥ እንተ ተጸናናዕና ድማ ነቲ ስቓይና ብትዕግሥቲ ብምቕባል ምእንቲ ክትጸናንዑ ኢዩ። ከምቲ ኣብ ስቓይና ተካፈልቲ ዝኾንኩም፣ ኣብ ምጽንናዕ ና'ውን ከም እትካፈሉ ስለ እንፈልጥ፥ እታ ኣባኻትኩም ዘላትና ተስፋ ጽንዕቲ እያ" (2ቆሮ. 1፥6-7)።

እዚ ኢዩ እቲ ርጎራጌን ምትሕብባርን ሓዋርያዊ ተልእኮኡ። ቀጺሉ'ውን እቲ ምስጢር ናይ'ቲ ዝሞተን ዝተንሥአን ክርስቶስ ምእንቲ እቶም ኣመንቲ ኣብኡ ይትግበር ምህላዉ ይገልጽ፥ *"ሕይወት ኢየሱስ ኣብ ሰብነትና ምእንቲ ክትገሃድ'ውን ሞት ኢየሱስ ኣብ ሰብነትና ኩሉ ሳዕ ንጸውር ኣሎና። ከመይ ሕይወት ኢየሱስ ኣብ መዋቲ ሰብነትና ምእንቲ ክትገሃድሲ ንሕና ብሕይወት እንነብር ዘሎና ምእንቲ ኢየሱስ ኩሉ ሳዕ ናብ ሞት ኣንሊፎም ይህቡና ኣለዉ። ስለ'ዚ ንሕና ንመውት ኣሎና፣ ንስካትኩም ግና ብሕይወት ትነብሩ ኣሎኩም"* (2ቆሮ. 4፥10-12)።

ቅ. ጴጥሮስ'ውን ተመሳሳሊ ሓሳብ ንጓሶት ቤተ ክርስትያን ይህብ፥-

"ኣነ ከምኣቶም መራሕ ቤተ ክርስትያን፣ ናይ'ቲ ክርስቶስ ዝተቐበሎ ስቓይ መስካሪ፣ ኣብ'ቲ ደኃር ኪመጽእ ዘለዎ ክብሪ'ውን ተማቓሊ ዝኾንኩ፣ ነቶም ኣብ ማእከልኩም ዘለዉ መራሕቲ ቤተ ክርስትያን እምዕዶም ኣሎኹ። ነቲ ኣምላኽ ዝሃበኩም መጓሰ ጓስዩዎ፣ እንተኾነ ከም ፍቓድ ኣምላኽ ብፍታው እምበር ብግዲ ኣይኩን። ብጽቡቕ ድላይ እምበር ንክንቱ ረብሓ ኣይኩን። ነቲ መጓሰ ኣርኣያ ደኣ ኩኑዎ እምበር፥ ኣብ ልዕ ሊ እቶም ዝተዋህቡኹም ጐይቶት ኣይትኹኑ" (1ጴጥ. 5፥1-3)።

እቲ ናይ ርጎራጌ መልክዕ መለዮ ክርስትያናዊ ክህነት ኢዩ። እዚ ከኣ ብምስጢረ ንስሓን፣ በቲ ማእከል ዝለዓለ ምትሕብባር ዝኾነ ቅ.ቍርባን ከኣ ኣብ ግብሪ ይውዕል። ምስኡ'ውን እቲ ናይ ሠናይ ምግባር (ግብረ ሠናይ) ኣሎ። እዚ ከኣ እቲ ጥንታዊ

መግለጺ ቅ.ቁርባን (መኣዲ) ኢዩ። ሎሚ'ውን ገና እቲ ሥእሊ ክርስቶስ ካህን ኣብ ምሉእ ፍቕራዊ ረዲኤት (ምትሕብባር - Full Solidarity) ኢዩ ዝግለጽ።

4. ሓዲስ ትርጉም መስዋዕቲ

እቲ ምስ እግዚኣብሔርን ምስ ደቂ ሰባትን ዘራክቦ ክልተ ኣገዳሲ መልክዓት ተልእኮ ክህነት ድኅሪ ርኢና፡ ሕጂ ነቲ ቀንዲ ተልእኮ ካህን ዝብሎ ዕብ. 5 ማለት "ንመስዋዕቲ" ንርአ።

"ሊቀ ካህናት ዘበለ መባእን መሥዋዕትን ኪቕርብ ኢዩ ዝሽየም፣ ስለ'ዚ እዚ ካህን እዚ'ውን ገለ ዘቕርቦ ክህሊ ግድን ኢዩ" (ዕብ. 8፥3)።

እንታይ ኢዩ መስዋዕቲ? ኣብ ብሉይ ዘይንረክቦ ኣብ መስዋዕቲ ክርስቶስ እንታይ ሓዲስ ነገር ኢና እንረክብ? ክርስቶስ ነቲ ብሉይ መስዋዕቲ ኣይኮነን ዘቕረበ፣ ንኩነት መስዋዕቲ ብፍጹም ኢዩ ኣሓዲሱዎ፣ ዝበለጸ ትርጉም ከኣ ሂቡዎ።

በዚ መሠረት መጀመርያ ብዛዕባ እንታይነት (ትሕዝቶ) መስዋዕቲ፣ ድኅሪኡ ብዛዕባ ነቐፋ መስዋዕቲ ብሉይ፣ ብዛዕባ ፍሉይነት መስዋዕቲ ክርስቶስ፣ ኣብ መጨረሻ ከኣ ብዛዕባ መስዋዕቲ ሕይወት ክርስትያንን ኣገልግሎት ክህነትን ክንርኢ ኢና።

4.1 መስዋዕቲ እንታይ ማለት ኢዩ?

ኣብ ልሙድ ኣዘራርባ ተጋድሎ ምግባር፣ ካብ ገለ ነገራት ርእስካ ምግታእ፡ ማለት to do sacrifice ዝብል ኣነጋግራ ልሙድ'ዩ። እቲ ሓቀ ትርጉም መስዋዕቲ ግን ርእስካ ካብ ገለ ነገራት ምዕጋት፡ ምክልካል ዘይኮነስ፣ ክብሪ ምውሳክ፡ ዋጋ ምድላብ ኢዩ ዘስምዕ።

ብመሠረቱ *"ቅዱስ-ተግባር"* **Sarificare = Sarcri-ficare; Santificare = Fare Santo** ዝብል ኢዩ ትርጉሙ። ስለ'ዚ ንሓደ ነገር ምድምሳስ ዘይኮነስ ናብ ዝለዓለ ደረጃ ምልዓሉ ኢዩ ዘስምዕ።

ካልእ ትርጉሙ ከኣ *"መባእ"* ወይ *"ወፈያ"* ኢዩ። ሓደ ነገር ንክቕደስ ናብ ኣምላክ ክተወፍዮ ኣሎካ። ኣምላክ እንተ ተቐቢሉዎ ከኣ ቅዱስ - ቅቡእ ይኸውን።

ሓደ ህያብ ምስ ኣወፈኻዮ፣ ዋንነቱ ናይ'ቲ ዝሃብካዮ ሰብ'ዩ። እንተኾነ ህያብካ ከም ምኳኑ ምስ'ቲ ሰብ'ቲ ሓደ ናይ ፍቕሪ፡ ናይ ዕርክነት ርክብ ዝፈጥር ህያብ ስለ ዝኸውን ኣይከሰርካን። እቲ ንእግዚኣብሔር እነወፍዮ *"ወፈያ"* ወይ *"መባእ"* ከኣ ሓደ ምስ እግዚኣብሔር ፍሉይ ርክብን ዕርክነትን ከም እንገብር ኢዩ ዝገብረና። *"መስዋዕቲ"* ማለት እምበኣር መሠረታዊ ትርጉሙ፡ ጽቡቕ ርክብ፣ ዕርክነት ምፍጣር ማለት ኢዩ። እዚ ከኣ ሓደ መሠረታዊ ተልእኮ ካህን ኢዩ። ኣብ መንጎ እግዚኣብሔርን ደቂ ሰባትን ዕርክነት ምፍጣር።

ደቂ ሰባት ልዑል ድላይነት ናይ'ዚ ርክብ'ዚ ኣለዎም። ብዘይካኡ ምልኣት ሕይወትን ሓቀ ሓጎስን ሊጋስነትን ከጥርዩ ኣይክእሉን ኢዮም። ሓቀ ርክብ ምስ እግዚኣብሔር እንተ ዘይብሎም ምስ ነንሕድሕዶም'ውን ቅኑዕ ርክብ ክገብሩ ኣይክኣልን'ዩ።

ነዚ ርክብ'ዚ ክዕንቅፍ ዝክእል ሓጢኣት'ዩ። በዚ ኢዩ'ውን መባእካ ቅድሚ ምቕራብካ ምስ ሓውካ ተዓረቕ ዝብል (ማቴ. 5፡24)። *"ቅዱስ ነገር ነኽላባት ኣይትሃብ፣ ሉልኩም ንሓሳሙ ኣይትደርብዩ"* (ማቴ. 7፡6) ዝብል ሓሳባት ክሕግዘና ይክእል'ዩ።

ብቑዕ ተቐባሊ ወይ መስዋዕቲ ዘይብሉ ነገር ብላሽ'ዩ። እቲ ዝዓበየ ሃንፍ መስዋዕቲ ብሉይ ኪዳን እዚ ኢዩ። ድልዱል ርክብ ክምስርት'ውን ኣይከኣለን። በዚ መሠረት ክንዲ ርክብ ምፍጣር *"ምፍላይ"* ዝብል ኣገባብ ይመርጽ ኔሩ (ዕብ. 9)።

መጀመርያ እቲ ቦታ ፍሉይ፣ ካብ'ቲ ዕለታዊ ንጥፈታት ዝፍጸመሉ ዝተፈለ ኔሩ (9፡2-5)። ሓደ ፍሉይ ቦታ ኣሎ፣ ገና ዝተፈለ ካልእ ቦታ'ውን ኣሎ፣ ቅድስት (9፡2) ቅድስተ ቅዱሳን (9፡3) ከኣ ይበሃል ኔሩ።

ካብ ኩሎም ኣሕዛብ ሓደ ሕዝቢ'ኳ እንተተመርጸ፡ ገና ንሱ እውን ምስ እግዚኣብሔር ክራኸብ ዝክእል ቅድስና ኣይነበሮን። እንተቐሪቡ ክድምስስ ምኳኑ የጠንቅቕ (ዘኍ. 18፡22፣ ዘጸ. 19፡22)።

ስለዚ ሓደ ቅድስና ዘለዎ ሞንጎ የድሊ። ኣብ ብሉይ ነዚ ቅድስና'ዚ ንምርካብ እቶም ካብ ሕዝቢ ተፈሊዮም ብእግዚኣብሔር ተመሪጾም መለኮታዊ መስዋዕቲ ንምቕራብ ክበቕዑ ብማለት ከም'ቲ ኣብ ኦሪት ዘሎ፣ ናይ ምንጻሕ ሕጽበት፡ ካብ'ቲ ዓለማዊ ነገራት ንክነጽሑ፣ ቅዱስ ኣልባስ፣ ብርቱዕ ናይ ንጽሕና ሕግታት ክሕልዉ ይሕተቱ ኔሮም (ዘጸ. 29)። እቶም መንም ካህናትን፡ እቲ ሊቀ ካህናትን ተባሂሎም'ውን ክልተ ደረጃ ቅድስና ነበሮም። እቲ ሊቀ ካህናት ጥራሕ ኢዩ ከኣ ኣብ ቅድስተ ቅዱሳን ክኣቱ ዝፍቀዶ ዝነበረ። እቲ ሊቀ ካህናት እንተኮነ'ውን ኃጢኣተ ብምኳኑ መጀመርያ ምእንቲ ርእሱ መስዋዕቲ ከቕርብ ኣለዎ። ምስ'ዚ ኩሉ'ውን ገና ምድራውን ናብ መለኮታዊ ሃዋህው ክኣቱ ዘይክእልን ነበረ። በዚ መሠረት ሓደ ጉድለት ዘይብሉ በጊዕ መስዋዕቲ የቕርብ ነበረ። እዚ መስዋዕቲ'ዚ በቲ ካብ ሰማይ ዝመጽእ ሓዊ ሓሪሩ ካብ ምድሪ ተኪኡ ናብ እግዚኣብሔር ይዓርግ። ተራ ናይ ሓዊ ኣብ መስዋዕቲ ኣዚዩ ኣገዳሲ ኢዩ። ብዘይካኡ'ውን መስዋዕቲ ሕሩር የሎን (ሌዋ. 6፡5-6፣ 9፡24፣ 2ዜና 7፡1፣ 2መቃ. 2፡10 ርአ)።

መስዋዕቲ - ሥራሕ ሰብ ጥራሕ ዘይኮነስ ብሥራሕ እግዚኣብሔር በቲ ካብ ሰማይ ዝመጽእ ሓዊ ኢዩ ተግባራዊ ዝከውን። ኣብ መስርሕ ብሉይ መስዋዕቲ - ሓደ ሰንሰለት ናይ ምቕዳስ (ምፍላይ) ኣሎ። ኣብቲ ናይ ምፍልላይ ሥርዓት፣ ሕዝቢ ካብ ዓለም (ካብ ካልኦት ኣሕዛብ) ይፍለ፣ ካህን ንእግዚኣብሔር ዝተቐደሰ (ዝተፈለ) ክከውን ካብ ሕዝቡ ይፍለ፣ እቲ በጊዕ መሥዋዕቲ ካብ ካህን ይፍለ፣ ሓሪሩ ከኣ ናብ እግዚኣብሔር ይዓ ርግ። ድኅሪ'ዚ ቀጻሊ ንላዕሊ ዝከይድ ምንቅስቓስን ናይ ምፍልላይ ሰንሰለትን ወይ መስርሕን፣ እቲ ሕዝቢ ካብ ላዕሊ መልሲ ይጽበ። ነቲ ኪዳን ወይ ርክብ ዘተግብር መልሲ ወይ ብቕዓቱ ዘረጋግጽ መልሲ። እዚ ከኣ እቲ መስዋዕቲ ኣብ ቅድሚ እግዚኣብሔር ቅቡል ኮይኑ እንተ ተረኺቡ፣ ነቲ ሕዝቢ መለኮታዊ ጸጋታት የውህቦ፡ ማለት ካብ ኃጢኣትን ካብ ጸገማትን የድኅኖ፣ ንሕይወቶም ምእንቲ ክሰርዑ ድላይ እግዚኣብሔር የፍልጦም፣ እቲ ሓጕስን በረከት (ሃብትን ውሉድን) ዝህብ ቡራኬ እግዚኣብሔር ከኣ የውህቦም። እዚ ኢዩ እቲ ሓሳብን ዕላማን መስዋዕቲ ብሉይ። እንተኮነ ክሰርሕ ስለ ዘይከኣለ ፈረሰ፡ ዝሕልዎ ከኣ ኣይረከበን።

4.2 ጉድለት መስዋዕቲ ብሉይ

ምክንያት ዋጋ ኣልቦነት ናይ መስዋዕቲ ብሉይ፣ ኣብ'ቲ መስዋዕቲ ብርእሱ ኢዩ ዘሎ። ኩሉ ጉደሎ ኢዩ (ዕብ. 9፡8-10)። እቲ ቤተ መቕደስ ብኢድ ሰብ ዝተሰርሐ፡ ስለ'ዚ

እግዚኣብሔር ክሓድረሉ ዘይክእል፣ እቲ ጐደና ወይ ማዕጾ ቤተ መቕደስ ንኩሎም ክፉት ፍሉጥ ኣይነበረን። ወላ ነቶም ካህናት'ውን ክፉት ኣይነበረን፣ እቲ ሊቀ ካህናት ዝበሃል'ውን ከም ድላዩ ዘይኮነስ ኣብ ዓመት ሓደ ጊዜ ኢዩ ክኣቱ ዝክእል ዝነበረ። ስለ'ዚ እቲ ኣፈፌት ንኩሉ ክፉት ኣይነበረን፣ ከምዚ ክሳብ ዝኾነ ከኣ ሓቀ ርክብ ምግባር ኣይከኣልን'ዩ። ምክንያቱ ከልካሊ፣ ዓንቃጺ ነገራት በዚሑ። ስለ'ዚ መስዋዕቲ ብሉይ ነቲ ሰብ ናብታ ሓቀ ጐደና፣ ርክብ ምስ እግዚኣብሔር ክብጽሖ ኣይከኣለን። ናብ ሕብረት ምስ እግዚኣብሔር ክጐዓዝ ይሕግዞ ኣይነበረን።

ምክንያቱ ኣብ ወዲ ሰብ መሠረታውን ምሉእን ውሽጣዊ ለውጢ ወይ ተሓድሶ ከምጽእ ዝክእል ኣይነበረን።

"እቲ ዚቐርብ ዝነበረ መባእን መስዋዕትን ከኣ ናይ'ቲ ዜቕርብ ሰብ ሕልና ኬንጽሕ ከምዘይክእል የመልክት" (ዕብ. 9፡9)።

"ሕልና ከንጽሕ ዘይክእል" እትብል ሓሳብ መሠረታዊት ነጥቢ ኢያ። ንሕልና፣ ንውሽጣዊ ሕይወትን ኣተሓሳስባን ሰብ ዘይልውጥ መስዋዕቲ ግዳማዊ፣ ኣፍኣዊ፣ ዋጋ ኣልቦ ዝኾነ መስዋዕቲ ጥራሕ ኢዩ ዝከውን።

በዚ መሠረት መስዋዕቲ ብሉይ ብሓቂ ኣፍኣዊ፣ ሕልናዊ ለውጢ ከምጽእ ዘይክእል፣ ሓቀ ርክብ ክምስርት ዘይክእል ኢዩ ኔሩ።

እቲ ካህን ርእሱ ከወፊ ዘይክእል'ዩ ኔሩ። ከመይ ብቑዕ ኣይነበረን። ኃጢኣተ ኢዩ። ብሰንኩ ኢዩ ከኣ ኣብ ክንዲ ርእሱ ጉድልነት ዘይብሉ በጊዕ ዘወፊ (7፡27)። እንተኾነ ኣብ ሞንጉኡን ኣብ መንጎ'ቲ በጊዕን ርክብ ክምስረት ኣይከኣልን'ዩ። እንስሳ ምስ ሰብ ሓቀ ዕርክነት ክምስርት ኣይክእልን'ዩ። እንስሳ ምስ እግዚኣብሔር'ውን ዝገደደ። በዚ መሠረት ኢዩ ከኣ እግዚኣብሔር መስዋዕቲ ደም ወይ እንስሳታት ከም ዘይደሊ ዝዛረብ *"ደም ኣፉሕ ኮነ፣ ደም ደዓውል ወይ ደም ዲቤላታት ባህ ኣየብለንን ኢዩ"* (ኢሳ. 1፡11፣ መዝ. 50፡13)። ስለ'ዚ ክንድ ርክብ፣ ክጽግን ዘይክእል ፍልልይ ጥራሕ'ዩ ዝፍጠር ዝነበረ። ኣብ መንጎ ዝተሓርደ ሥጋን እንስሳን፣ ኣብ ሞንጎ ሕልና ሰብን እንታይ ዓይነት ርክብ ክምስረት ይከኣል? *"ከመይ ደም ኣብዑርን ድቤላታትን ኃጢኣት ኪርሕቕ ኣይክእልን ኢዩ"* (ዕብ. 10፡4)። ከማኡ'ውን ኣብ ዕብ. 10፡1.11 ርአ።

እቲ ህዝቢ ክከታተሎ ዘይክእል ሥርዓት ኢዩ ኔሩ። ካብ ፍልልይ ናብ ፍልልይ ዝከይድ ኢዩ ኔሩ። ኩሉ'ዚ መስዋዕቲ ብሉይ ዋጋ ዘይነበሮ ምኽኑ የነጽር።

ሓቀ መስዋዕቲ ንኩሉ'ቲ ሕዝቢ ምስ እግዚኣብሔር ዘራኽብን ብዘይ ኣፈላላይ ዘሳትፍን ክከውን ይግብኦ። እዚ ኣብ ምፍልላይ ጥራሕ ዘተኮነ ግን መስዋዕቲ መራከቢ - ቅዳሴ ተባሂሉ ክስመ'ውን ኣይግብኦን።

4.3. መስዋዕቲ ክርስቶስ

ብክርስቶስ እቲ ኣሰራርሓ ናይ መስዋዕቲ ብሉይ ተለዊጡ ኢዩ፣ ተሓዲሱ ኢዩ።

- **መስዋዕቲ ብሉይ፣** ኣፍኣውን ጐደሎን ንደቂ ሰባት ክሕግዝ ዘይክእልን ኢዩ ኔሩ።
- **መስዋዕቲ ክርስቶስ** ግን ሓቀ ግላውን (ብኣካልን) ናይ ሕይወትን ጽኑዕ መሠረት ናይ ሓቀ ርክብ ምስ እግዚኣብሔርን ደቂ ሰባትን ኢዩ ኔሩ።

"ደም ድቤላታትን ኣራሑን፣ ሓመኹሽቲ ናይ'ታ ዝሓረረት ኣርሕን ኣብቶም ዝረከሱ ተነጺጉ ሰብነቶም ኬንጽሕ ዚቕድሶም ካብ ኮነ፣ ደም እቲ ብዘለዓለማዊ መንፈስ

(መንፈስ ቅዱስ) ገይሩ ገዛእ ርእሱ ብዘይ ኣበር ንእግዚኣብሔር ዘቕረበ ክርስቶስ ግዳ፣ ነቲ ሕያው ኣምላኽ ምእንቲ ከነገልግል፣ ንሕሊናና ካብቲ ሞት ዜስዕብ ግብሪ ክንደይ ኣዚዩ ዘየንጽሖ?" (ዕብ. 9፥13-14)።

በዚ እቲ መስዋዕቲ ክርስቶስ ሓቀ ን፡ ናይ ርእሲ ወፈያን ኮይኑ፡ ማዕረ ክንደይ ኣድማዒ ፍረ ከም ዘለዎ የነጽር። ስለ'ዚ እቲ ናይ ርእሱን፣ መንፈሳውን ፍጹምን ዝኾነ መስዋዕቲ ክርስቶስ ንሕልናና ካብ ሞት ዘስዕብ ግብሪ ኣንጺሑ ሓቀ መስዋዕቲ ይገብሮ።

ክርስቶስ "ርእሱ ወፈየ" ነቲ ኣብ 7፥27 ዝበሎ ኢዩ ዝደግሞ ዘሎ። እዚ ከኣ ክልተ ኣገደስቲ ነጥብታት ትምህርቲ (ካተኪዝም) ቀዳመይቲ ቤተ ክርስትያን ዘነጽር ኢዩ።

- *ወፈያ ክርስቶስ - ከም በጊዕ (ገንሸል) መስዋዕትን* (1ቆሮ. 5፥7፣ 1ጴጥ. 1፥19)፣
- *ብነጻነቱ፡ ብድላዩ ርእሱ ምውፋዩን* (ማር. 10፥45፣ ዮሓ. 10፥18፣ ገላ. 1፥4)።

ብኸም'ዚ እቲ ደራሲ ካብ'ቲ ርእሱ ሃበ፣ ኣረከበ ዝብል ናይ ሕይወት ቃላት ናብ እግዚኣብሔር ርእሱ ሰውዔ (ወፈየ) ናብ ዝብል ዝያዳ ናይ መስዋዕትነትን ሃይማኖታውን ቃላት ይቕይሮ (ማቴ. 26፥36-46፣ ዮሓ. 8፥29፣ 14፥30-31 ዝመሳሰል ኢዩ)።

"ርእሱ ናብ እግዚኣብሔር ወፈየ" ዝብል ሓሳብ ብመሠረቱ ኣምልኾኣዊ *(ritual)* ኣይኮነን። እንተኾነ ግን ተሰሚዑ ዘይፈልጥ ሓዲስ ሓሳብ ዘቕርብ ኢዩ። እኳ ደኣ ነቲ ኣምልኾኣዊ ጥንታዊ ሥርዓት ዝልውጥ ኢዩ (10፥9)።

ክርስቶስ ንባዕሉ ኢዩ፡ መስዋዕትን ሰዋዕን ማለት ካህንን በጊዕን ቅድሚኡ ተጌሩን ተሰሚዑን ዘይፈልጥ ነገር'ዩ። ከመይ ክርስቶስ ኣብ ቅድሚ እግዚኣብሔር ብቑዕ ዝኾነ በጊዕን (ኃጢኣት ወይ ጉድለት ዘይብሉ ብምኳኑ) ኢዩ ኔሩ።

ኣብ ብሉይ እቲ በጊዕ ግዙፍ ጉድለት ዘይብሉ (ዘጸ. 29፥1፣ ሌዋ. 1፥3.10፣ ...ወዘተ) ክኸውን ይግብኦ ኔሩ። ናይ ክርስቶስ ግን ከም'ቲ መዝሙር ዝብሎ፡ ኣዚዩ ዝዓሞቐ ኢዩ (መዝ. 14፥2፣ 17፥24)፣ ዝኾነ ኃጢኣት ዘይብሉ ኢዩ ዘመልክት (ዕብ. 4፥15)፣ ምስ እከይ ዝኾነ ኅብረት ዘይብሉ (ዕብ. 7፥26) ማለት ኢዩ።

በዚ መሠረት ብሞንጎኘነት በጊዕ ዘይኮነ፡ ባዕሉ ብርእሱ ንእግዚኣብሔር ባህ ዘብል መስዋዕቲ ጌሩ ኣቕረበ። ከማኡ'ውን ከወፌ ዝኽእል ብቑዕ ካህን ኮይኑ ርእሱ ኣወፈየ። በዚ ከኣ እሙን፡ ቅቡል፣ ንእግዚኣብሔር ባህ ዘብል፣ ምስ ድላዩ ዝሰማማዕ (ዕብ. 5፥8፣ 10፥4-10) በቲ ሓደ ጐድኒ፣ በቲ ካልኣይ ከኣ ርእሱ በኘ ኣኅዋቱ ዘሕልፍ *"ርኅሩኅ"* ተሓባባሪ *(his solidarity)* (ዕብ. 2፥14-18) ክሳብ ሞት ምኳኑ የነጽር።

ኣብ'ዚ ከኣ እቲን ዝለዓለ ናይ ፍቕሪ ክልተ ጐድኒ ብዝለዓለ መልክዕ ክፍተማ ንርኢ፡- ውሉዳዊ ፍቕሪ እግዚኣብሔር፣ ሕውነታዊ ፍቕሪ ደቂ ሰባትን። ክርስቶስ ብቑዕ ካህን ዝኾነ ብመንፈስ ቅዱስ ዝተመልአ፣ ብኃይሊ ፍቕሪ ዝተመልአ፣ ዝኾነ ፍቕሪ ርእሲ ዘይብሉ ብምኳኑ ኢዩ።

ከመይ ኢሉ ብጸሎትን ምህልላን፡ ብመሃሪ ተኣዚዙን ከም ዝፈጸሞ ኣብ ዝሓለፈ (ዕብ. 5፥7-8) ርኢናዮ ኢና።

ኣብ 9፥14 መንፈስ ቅዱስ ወይ ዘለዓለማዊ መንፈስ ዝብሎ ዘሎ ነቲ ቦታ ናይ ሰማያዊ ሓዊ (2ዜና 7፥1፣ 2መቃ. 2፥10) ወይ ከኣ ናይ ኣምላኽ እሳት (1ነገ. 18-38፣ ሌዋ. 6፥5-6፣ 9፥24) ኣብ ጥንታዊ መስዋዕቲ ተኪኡ ይርከብ። እቲ ሓቀ ካብ ሰማይ ዝመጸ ሓዊ፡ መንፈስ ቅዱስ ኢዩ። እቲ ተግባር ብጸሎትን ብሊጋስ ተኣዚዙን እንተተሰኒዩ፡ ንሱ ጥራሕ ኢዩ ነቲ ምልዋጥ ናይ'ቲ መስዋዕቲ ከተግብሮ ዝኽእል።

ክርስቶስ ደሙ ኣፍሰሰ (9፥12.14)፣ ሞት ገዛእ ርእሱ ወፈየ (9፥15)። ፍረ ናይ'ዚ መስዋዕቲ'ዚ ከኣ ካብ ደም ክርስቶስን (9፥14፣ 10፥19.29) ብእምነትን (10፥22) ኢዩ ዝርከብ።

እዚ ሓቀ ን መንፈሳውን መስዋዕቲ ክርስቶስ ክሳብ ሕልና ደቂ ሰባት ዝበጽሕ ፍረ ኢዩ ዘለዎ፣ *"ደም ክርስቶስ ... ንሕልናና ካብ ተግባረ ሞት ከንጽሓና ኢዩ"* (9፥14)። ክብሪ ክርስቶስ ከኣ ኣብ'ዚ ብሕማማቱን ተኣዝዞኡን ዘረጋገጾ "ሞንጎኝነት" (9፥15) ኢዩ ዘሎ።

እዚ ደራሲ ብከም'ዚ ክርስቶስ ነቲ ትሕዝቶን ኣገባብ መስዋዕቲ ከም ዝለወጦን፣ ሞት ክርስቶስ መስዋዕቲ ምኳኑ፣ እኳ ደኣ እቲ እንኮ ሓቀ ኣድማዒ መስዋዕቲ ምኳኑ ይገልጸልና።

ንሕና ናብ'ዚ መስዋዕቲ'ዚ ክንኣቱ ዝተዓደምና ኢና። እዚ ከኣ ነንሕድሕደን ብዝማላልኣ ክልተ ነገራት ኢዩ ዝትግበር።

- ቀዳማይ ርክብ ምስ እግዚኣብሔር - ተኣዝዞ - ብምልኣት ንድላይ እግዚኣብሔር ምቕባል (5፥8፣ 10፥7-10)፣
- ካልኣይ - ርክብ ምስ ደቂ ሰባት - ርኅራኄን፣ ናይ ለጋስ ምትሕብባርን (solidarity) መንፈስ ኢዩ (2፥17-18፣ 4፥5)።

ኣብ'ቲ ካብ ክርስትያን ዝሕተት መስዋዕቲ ዘድልዩ'ውን እዞም ክልተ ነገራት እዚኦም ኢዮም።

- እታ ንመስዋዕቲ ክርስቶስ ንምትግባር እተድሊ ዝነበረት ድላይ እግዚኣብሔር ምፍጻም (10፥7.9)፡ ኣብ ሕይወት ክርስትያን እውን ተድሊ ንሳ ኢያ። ከም ንውርደት ምዕጋስ (10፥36) ኮነ፣ ግብረ ሰናይ (13፥21) ይኩን።

መስዋዕቲ ክርስትያን ንሕይወት ፍቕሪ ዝምልከት ክከውን ኣለዎ። "ንኣምላክ ከም'ዚ ዝኣመሰለ መስዋዕቲ ኢዩ ዜሓጉሶ እሞ፥ ሠናይ ምግባርን ዘለኩም ምስ ካልኦት ምምቃልን ኣይትረስዑ" (ዕብ. 13፥16)።

ከም'ዚ ብማለት እቲ ደራሲ ንትሕዝቶ'ቲ ጥንታዊ ኣምልኮ፡ ንወጽኣዊ ኣፍኣዊ ሕግታት ምሕላው ዓቢ ኣገዳስነት ዝህብ ብምንባሩ ይነጽጎ (ዕብ. 13፥9፣ 9፥10)።

ሕጂ ግን ማዕረ ማዕረ'ቲ ንቡር ሕይወት ዝከይድ ኣምልኮ ዘይኮነስ፣ ነቲ ሕይወት ብምሉኡ ዚምልከት ኢዩ። ነቲ ሕይወት ብምልኡ ከኣ ተኣዝዞ ንእግዚኣብሔርን ህያብ ነሕዋትን ከም ዝከውን ምልዋጥ ኢዩ ዕላማኡ።

4.4 ሕይወት ክርስትናን ተልእኮ ክህነት ከም መስዋዕትን

ኣብ'ዚ ሓዲስ ርኢቶ መስዋዕቲ እንታይ ኢዩ ሥራሕ ተልእኮ ክህነት?

ንሓዋርያዊ ተልእኮኡ ንክገልጽ ቅ.ጳውሎስ ነዚ ዘነጽር ሓሳብ ኣብ መልእክቲ ናብ ሮማውያን ከምዚ ይብል፡-

"በቲ ካብ ኣምላክ ዝተዋህበኒ ጸጋ፣ ከም ዘዘካክረኩም ኮይነ ብዛዕባ ገለ ነገራት ደፊረ ጽሒፈልኩም ኣለኹ። እዚ ከኣ <u>እቲ ብመንፈስ ቅዱስ ዝተቐደሰ መስዋዕቲ ኮይኖም ዝቐረቡ ኣሕዛብ (ኣረማውያን)፣ ብኣምላክ ቅቡላት ምእንቲ ኪኮኑ፣</u> ነቲ ቅዱስ ተልእኮ ወንጌል ኣምላክ እናፈጸምኩ፣ ንኣሕዛብ ናይ ኢየሱስ ክርስቶስ ኣገልጋሊ ምእንቲ ክከውን ኢዩ" (ሮሜ. 15፥15-16)።

እታ ትርጉም ገና'ውን ቅንዕቲ ኣይኮነትን ኣብ ግሪክ *"እቲ ተልእኮ ኣረማውያን ብመንፈስ ቅዱስ ክቕደስን ቅቡል ክከውንን"* ኢዩ ዝብል። እዚኦም ከኣ እቶም ካብ ኣረምነት ዝተመልሱ ክርስትያን ማለቱ ኢዩ። ማለት ጳውሎስ ሓደ ተቐባሊ (ተዓዛቢ) ተራ ጥራሕ ዘይኮነስ ነቶም ኣመንቲ ኣብ'ቲ መስዋዕቲ ንጡፍ ተራ ንክህቦም ኢዩ ከምኡ ዝብል ዘሎ። ኣቐዲሙ'ውን ከምዚ ይብል፦ *"እምበኣርሲ ኣንዋተየ፡ ሰብነትኩም ሕያውን ቅዱስን ንኣምላክ ባህ ዜብልን መስዋዕቲ ገርኩም ከተቕርብዎ፣ ብምሕረት ኣምላክ እለምነኩም ኣሎኹ። እዚ ማለት እቲ መንፈሳዊ ኣገልግሎትኩም ኢዩ"* (ሮሜ 1፡1-2)።

ስለ'ዚ መስዋዕቲ ናይቶም ዝተነስሑ ኣረማውያን ንገዛእ ርእሶም ናብ እግዚኣብሔር ምቕራብ ኢዩ። ሥራሕ ናይ'ቲ ሓዋርያ ከኣ ኣብ'ዚ ወፊያን መስዋዕትን'ዚ መተካእታ ብዘይብሉ ኣገባብ በቲ ንዓኡ ሓደራ ዝተዋህበ ቅዱስ ተልእኮ ወንጌል ምሕጋዝ ምግልጋል ኢዩ። ቅዱስ ተልእኮ፣ ተልእኮ ክህነትን ክፍጸም ኣለዎ። ኣብ'ዚ ጳውሎስ ነቲ ቃል ከይጠቐሰ፡ ብዛዕባ ተልእኮ ሓዲስ ክህነት ይዛረብ ምህላዉ ንጹር ኢዩ።

ስለ'ዚ እቲ ሓዲስ ክህነት፡ መሳርሒ ናይ'ቲ ናይ መንፈስ ቅዱስ ኮንካ፣ ንክርስትያን፡ ነቶም ዝተነስሑ ኣመንቲ ንእግዚኣብሔር ቅቡል መስዋዕቲ ኮይኖም ምእንቲ ክቐርቡ ነቲ ናቱ *"እሳት"* ምምሕልላፍ ኢዩ።

ከመይ እቲ መስዋዕቲ ብእግዚኣብሔር ቅቡል ንክኸውን ብመንፈስ ቅዱስ ክቕደስ ኣለዎ።

ቀንዲ ተልእኮ ኣገልግሎት ክህነት ከኣ እዚ ኢዩ፦ ብቃል እግዚኣብሔርን ብምስጢራትን ንመንፈስ ቅዱስ ምምሕልላፍ። ድኅሪኡ መንፈስ ቅዱስ ንኩሉ ዝልውጦ።

ቀንዲ ተልእኮ ክህነታዊ ጸዋዕታና እዚ ኢዩ፦ <u>ሕይወት ኣመንቲ ብኣኡ ተለዊጡ ቀጻሊ መስዋዕቲ ምእንቲ ክከውን ንመንፈስ ቅዱስ ምክፋሎም ኢዩ</u>።

ኣብ መጽሓፍ ቅዳሴና ነዚ ሥራሕ መንፈስ ቅዱስ እንተ ተዓዘብና፡ ካብ መጀመርያ *"መንፈስ ቅዱስ ካብ መልዕለተ ሰማያት ወሪዱ፡ ነዚ መስዋዕቲ'ዚ ዘጽልለላን ዝቕድሰላን መዓልቲ ክንደይ እተገርም ኢያ። እዛ ሰዓት እዚኣ ክንደይ እተደንቕ ኢያ፣ ሰላም እግዚኣብሔር ምሳይን ምስ ኩልኩምን ኪከውን ብጽሞናን ብፍርሓትን ቊይምኩም ጸልዩ"* (መጽ. ቅዳሴና)።

ካብ'ዚ ጀሚሩ ኣብ ምሉእ መጽሓፍ ቅዳሴና *"ምሳካን ምስ ወሃቢ ሕይወት መንፈስ ቅዱስን"* እናበልና ብቐጻሊ ንሥራሕ መንፈስ ቅዱስ ንጽውዕ።

ኣብ ሳልሳይ ናይ ላቲን ኣኰቴተ ቁርባን'ውን ነዚ ብዝበለጸ እትገልጽ ሓሳብ ኣላ። *"መንፈስ ቅዱስ ንዓካ ባህ ዘብል ነባሪ መስዋዕቲ ይግበረና"* ብማለት ንስራሕ መንፈስ ቅዱስ ብንጹር ይገልጸልና።

እዚ ኢዩ እቲ ቀንዲ ትሕዝቶ ትምህርቲ ጳውሎስን መልእኽቲ ዕብራውያንን። እዚ ኢዩ'ውን ዕላማ ምሉእ ታሪክ ድኅነት፣ ማለት <u>*ደቂ ሰባት ብመንፈስ ቅዱስ ተለዊጦም ንእግዚኣብሔር ባህ ዜብል መስዋዕቲ ከም ዝኮኑ ምግባር። ንእግዚኣብሔር ባህ ዜብል መስዋዕቲ ምዃን ማለት ከኣ ኣብ ኣገልግሎት ኣሕዋት ምጽማድ ማለት ኢዩ*</u>።

ድላይ እግዚኣብሔር፦ ፍቕሪ ኣብ ልባትና ከም እትነብር ምግባር ኢዩ። እዚ ኢዩ ከኣ እቲ ለውጢ፣ ንስሓ ደቂ ሰባት ዝበሃል። እዚ ኢዩ መደብ እግዚኣብሔር ማለት ፍቕሪ ኣምላክ ኣብ ምድሪ ከምዝዕወት፡ ከምዝነግሥ ምግባር፣ ጸዋዕታ ክህነት ከኣ ኣብዚ ምስጢራዊ መደብ እግዚኣብሔር ኣገዳሲ ፍሉይ ተልእኮ ኣለዎ።

5. ሓዲስ ኪዳን

ሓዲስ ኪዳን ዝብል ኣርእስቲ ንሥራሕ ክርስቶስን ንተልእኾ ክህነትናን ዝገልጽ ኣዚዩ ኣገዳሲ ኣርእስቲ ኢዩ። በዚ መሠረት'ዩ ጳውሎስ *"ኣገልገልቲ ሓዲስ ኪዳን"* (2ቆሮ. 3፥6) እናበለ ዝዛረብ። እዚ ነቲ ብዛዕባ ሓዲስ መስዋዕቲ ዝብለና ክንምልኣን ክንዛዝሞን ኢና።

ኪዳን - ሓደ መሠረታዊ ነጥቢ ቅ.ቁርባን ምኳኑ ምዝካር የድሊ። ኣብ ጸሎት ሓሙስ ኢየሱስ ነቲ ጽዋዕ ኣልዒሉ፥ *"እዚ ናይ ኪዳን ደመይ ኢዩ"* (ማቴዎስን ማርቆስን) ወይ ከኣ *"እዚ ጽዋዕ'ዚ ናይ ሓዲስ ኪዳን ደመይ ኢዩ"* (ሉቃስን ጳውሎስን) ክብል ንረክቦ።

እታ *"ኪዳን"* እትብል ቃል ኣብ ኩሎም ዘይትተርፍ ቃል ኢያ። እቲ ካልእ ቃላት ክለዋወጥ ንርእዩ። ንኣብነት ኣብ ማቴዎስን ማርቆስን ብዛዕባ እንጌራ እንክዛረብ፣ *"እዚ ሥጋይ ኢዩ"* ጥራሕ ይብል።

ኣብ ጳውሎስ'ውን ብዛዕባ ጽዋዕ እንክዛረብ *"ምእንታኹም ዝፈሰሰ"* ወይ *"በኞ ብዙኃት ዝፈሰሰ"* ዝብል ኣይጥቀምን። ብዛዕባ *"ስርየት ኃጢኣት"* ዝዛረብ ከኣ ማቴዎስ ጥራሕ ኢዩ። እቲ *"ኪዳን"* ዝብል ግን ኣብ ኩሎም ይርከብ፥ እቲ ቀንዲ ትርጉም ቅ.ቍርባን ዝገልጽ ኮይኑ ከኣ ይርከብ።

ነዚ ኣርእስቲ'ዚ ማለት *"ሓዲስ ኪዳን"* ንምጽናዕ፥ ስለምንታይ ዝያዳ ኣብ ወንጌላውያን ወይ ኣብ ገለ ገለ ጽሑፋት ጳውሎስ ዘይንምርኮስ? ስለምንታይ ኣብ መልእክቲ ዕ ብራውያን? ዝብል ሕቶ ክለዓል ይክእል'ዩ።

"ኪዳን" ዝብል ቃል ኣብ ወንጌላውያን ተገሊጹ ኣይንረክቦን ኢና። ብዘይካ ኣብ ምስራዕ ቅ.ቍርባንን ኣብ ጸሎተ ዘካርያስን እቲ ቃል ምጥቃስ ኪዳን ዝብል ቃል ኣብ ወንጌላውያን ኣይርከብን ኢዩ። ኣብ ጳውሎስ ከኣ ኣብ ገለ ገለ መልእክታቱ ይጥቀመሉ። ኣብ ኩሉ ኩሉ ትሽዓተ ጊዜ ይጥቀመሉ። መልእክቲ ዕብራውያን ግን ልዕሊ 17 ጊዜ ክጠቕሳን ክጥቀመላን ንረክቦ። ካብ ምሉእ ሓዲስ ኪዳን፥ ኣብኣ ጥራሕ ኢዩ ብግልጺ ብዛዕባ ምሕዳስ ኪዳን ኦሪት ዝዛረብ። ዕብ. 9፥19-21 ነዚ ናይ ዘጸኣት ዘኪሩ ሙሴ ደም ወሲዱ ናብ ሕዝቢ ከም ዝነጸገ ይዛረብ። *"እዚ እቲ እግዚኣብሔር ነዘን ቃላት እዚኣተን ኪሀበኩም ክሎ ዚኣተዎ ኪዳን ዜጽንዕ ደም ኢዩ እናበለ ናብ ሕዝቢ ነጸጎ"* (ዘጸ. 24፥8)።

መልእክቲ ዕብራውያን ኣብ ምሉእ ሓዲስ ኪዳን እታ እንኮ ነቲ ናይ ኤርምያስ ብዛዕባ "ሓዲስ ኪዳን" ዝዛረብ ብምሉኡን ብዝሰፍሐን እትጠቅስ ኢያ። ኣብ ዕብ. 8፥8-12 ከኣ ተጠቒሱን ተገሊጹን ንረክቦ። እታ ዝነውሐት ኣብ ሓዲስ ኪዳን እትርከብ ጠቕሲ ብሉይ ኪዳን ኢያ። እንደገና'ውን ኣብ ዕብ. 10፥16 ነታ ቀንዲ ክፋላ ይጠቕሳ።

ስለ'ዚ ነቲ *"እዚ ናይ ሓዲስ ኪዳን ደመይ ኢዩ"* ዝብል ናይ ቅዳሴ ቃላት ክንርዳእ እንተደሊና ነዚ ኣብ መልእክቲ ዕብራውያን ዘሎ ከነጽንዖን ክንርድኦን ኣሎና። እቲ መልእክቲ ንምሉእ ትውፊት ብሉይ ኪዳንን፣ ንኩሉ ተልእኾ ክርስቶስን ኣመልኪታ እትዛረብ ብምኳና ሰፊሕ መጽናዕቲ ዘድልዮ ኢዩ።

ከም መበገሲ ግን ነቲ ናይ ኤርምያስ ንርአ።

5.1 ሓዲስ ኪዳን

ኤርምያስ ኣብ ሓደ ሃገራዊ ጸገም ዝነበሮ እዋን፣ ርክብ እግዚኣብሔርን ሕዝቡን ተበቲኹ ኣብ ዝመስለሉ ዝነበረ እዋን፣ ዝሓሸ እዋን ክመጽእ ኢዩ ኢሉ ይንበ። ሓዲስ ኪዳን ከም ዝህሉ፣ ዝበለጸ ውሽጣውን ግላውን ኣብ ምሕረት ዝምስረትን ኪዳን ከም ዝህሉ ይንበ።

- ውሽጣዊ ኪዳን፡- እግዚኣብሔር ንሕጉ ኣብ ልቢ ሰባት ዘንብረሉ (ኤር. 31፡33)፣
- ግላዊ ኪዳን፡- ነፍሲ ወከፍ ቀጥታዊ ርክብ ምስ እግዚኣብሔር ክህልዎ ኢዩ (ቁ. 34)።
- ኣብ ምሕረት ዝተመስረተ ኪዳን፡- እግዚኣብሔር ንኃጢኣቶም ኣይኪዝክሮን ኢዩ (ቁ. 34)።

"ሓዲስ ኪዳን" ማለት እንታይ ማለት ኢዩ?

ብግሪክ ነቲ "ሓዲስ" ዝብል ቃል ዝገልጽ ክልተ ቃል ኣለዋ።

"ነዮስ" - ሓዲስ - ናይ መጨረሻ እዋን ወይ ንእሽቶ ብዕድመ ማለት'ዩ። ዝተጸገነ፡ ዝተሓደሰ'ውን የስምዕ።

"ካይኖስ" ሓዲስ - ዝተፈለ ካብ'ቲ ቅድም ዝነበረ ዝሓደሰ ዘይኮነስ ኣዚዩ ዝተፈለ ነገር። እዚ ቅድም ዘይነበረ ሓዲስ ዓይነት ማለት'ዩ።

ኣብ ኤርምያስ "ካይኖስ" ኢዩ ዘሎ። ስለ'ዚ ዝተለወጠ፣ ካልእ ዓይነት ኪዳን፣ ካልእ ዓ ይነት ሕይወት፣ ካልእ ዓይነት ርክብ ማለት'ዩ። ከም'ቲ እተን ቀዳሞት ቀጸላ ዓሰርቲ ቃላት ምስ ተሰብራ (ዘጸ. 32፡19) ካልእ ቀጸላ ጌሩ ክትክእን ንሙሴ ዝኣዘዞ (ዘጸ. 34፡1) እዚ ምጽጋን ኢዩ። ሓዲስ ትእዛዝ ኣይኮነን ሂቡዎ። ስለ'ዚ ከም'ቲ ጸሓፍቲ ብሉይ ኪዳን ወትሩ ዝብልዎ ናብ'ቲ ናይ ቅድም ሕጊ (ኪዳን) ምምላስ ዝብል ኣይኮነን። ወላ ኣብ ጊዜ ኢየሱስ እዚ ርድኢት'ዚ ኢዩ ኔሩዎም።

መልእክቲ ዕብራውያን ግን ነዚ ኣይቅበሎን ኢዩ። ብመሠረቱ ኣብ ኤር. 31፡31፣ ኣብ ዘጸ. 34፡1 ዓብይ ፍልልይ ኢዩ ዘሎ። እቲ ናይ ዘጸ. 34፡1 ከም'ቲ ናይ ቅድም ኢዩ ወላ ቃላቱ ወላ ኣገባቡ። ናይ ኤርምያስ ግን *"ከም'ቲ ምስ ኣቦታትኩም ዝገበርኩዎ ዘይኮነስ ሓዲስ ኪዳን ክገብር ኢየ"* ኢዩ ዝብል። ስለ'ዚ ሓዲስ ዓይነት'ዩ ምሕዳስ ወይ ምጽጋን ናይ ዝነበረ ኣይኮነን።

እቲ ካልኣይ ኪዳን ምድላይ፡ ብመሠረቱ እታ ቀዳመይቲ ዋጋ ከም ዘይብላ ዘነጽር ኢዩ።

"እታ ቀዳመይቲ ኣበር እንተ ዘይርከባ፣ እታ ካልኣይቲ ኣይመድለየትን ኔራ" (ዕብ. 8፡7)። ምክንያቱ ኢሉ ከኣ ነቲ ናይ ኤርምያስ ብሰፊሕ ይጠቅስ።

ኣብ ምዝዛም ከኣ *"ነዚ ኪዳን እዚ 'ሓድሽ' ኢሉ ብምጽዋዑ ነቲ ቀዳማይ ኣረጊት ገበሮ፣ ዝኣረገን ዝበለየን ከኣ ጠፋኣይ ኢዩ"* (ዕብ. 8፡13)።

ብተመሳሳሊ ኣገባብ ጳውሎስ ከም ኣንጻር ናይ'ቲ "ሓዲስ ኪዳን" ዝብል ናይ ኤርምያስ፣ "ብሉይ ወይ ኣረጊት ኪዳን" (2ቆሮ. 3፡6.14) ኢሉ ይዛረብ። እዚኣ ካብ ምሉእ ቅ.መጽሓፍ ኣብዚኣ ጥራሕ እትርከብ ቃል ኢያ። በዚ ኢዩ'ውን እቲ "ብሉይ ኪዳን" ዝብል ስም ዝመጸን መጸውዒ ናይ'ቲ ቀዳማይ ክፋል ቅ.መጽሓፍ ዝኮነን።

ኣብ ሮማ 7፡6 - ኣረጊት ናይ ጽሑፍ ሕግን፣ ሓዲስ መንፈሳዊ ሕይወትን የወዳድር።

ኣብ ኤፌ. 4፡22-24 ከኣ ነቲ ኣረጊት ሰብ ቀንጢጥና ነቲ ክርስቶስ ዘሓደሶ ሓዲስ ሰብ ንልበስ ይብል።

ኣብ ዕብ. 8፥13 ኣዚዩ ተሪር ቃል ኢዩ ዝጥቀም። "ኣረጊት" ጥራሕ ዘይኮነስ "ኣረጊት ገበሮ" (antiquare) ብምባል ብዓንቀጽ ይጥቀመሉ።

ስለ'ዚ እታ ቀዳመይቲ ዋጋ ዘይብላ፣ ዝበለየት፥ ዝኣረገትን እኳ ደኣ ኪዳን ተባሂላ ክትጽዋዕ ዘይግብኣን ጌሩ የቕርባ።

5.2 ኣምልኮን ኪዳንን

ፍሉይነት ናይ'ታ ሓዳስ ኪዳን ድሮ ብኤርምያስ ጽቡቕ ተገሊጻ ኢያ። ሰለስተ ነገራት ከኣ ተማልእ፥-

- እግዚኣብሔር ንሕጉ ኣብ ልቢ ሰባት ከቐምጦ ኢዩ፣
- ነፍሲ ወከፍ ቀጥታዊ ርክብ ምስ እግዚኣብሔር ክህልዎ ኢዩ፣
- ኃጢኣቶም ከኣ ክመሓርን ክድምሰስን ኢዩ።

እቲ ጸሓፊ ከም ዘለዎ ይጠቕሶ ግን ኣይገልጾን፥ ከመይ ዕላማኡ ከመይ ኢሉ ከም ዝሕደስ ምግላጽ ይመስል። እዚ ከኣ ናብ'ቲ ርክብ ኣምልኮን ኪዳንን ዝብል ካልኣይ ነጥቢ የሰጋግረና። ብዛዕባ'ዚ ከኣ ካብ ኤርምያስ ዝበለጸ መግለጺ ይህብ።

ኤርምያስ ነታ ሓዳስ ኪዳን ጥራሕ ይገልጽ፣ እዚ ግን እቲ ቀንዲ መሠረት ነጥቢ ናይ'ቲ ኪዳን የነጽር። ሓዲስ ዝኮነ ኪዳን ንክህልወካ፣ ሓዲስ መሠረት የድልየካ፣ ካብ'ቲ ናይ ቅድም ዝተፈለ ሓዲስ መሠረት የድሊ።

ኣይሁድ ክሳብ ኩምራን ዝነበረ ብዛዕባ መሠረት ናይ'ዛ ሓዲስ ኪዳን ኣይሓተቱን፥ ኣይተገደሱን፣ ብዛዕባ ምጽጋናን ምዕማቓን ጥራሕ ይሓስቡ ነበሩ። ደራሲ መልእክቲ ዕ ብራውያን ግን በዚ ኣይተሓጐሰን፥ ድሮ ኣብ 8፥6 *"እታ ኢየሱስ 'መንጎ ' ኮይኑ ዘገልግለላ 'ኪዳን' ካብታ ኣረጊት ዝበለጸትን፣ እቲ ንኣኡ ዝተዋህበ ኣገልግሎት ካብ'ቲ ናቶም ዝበለጸ ኢዩ"* ክብል ንረክቦ።

ዝበለጸት ኪዳንን፣ ዝተፈለ ሥርዓተ ኣምልኮን። ሓዲስ ዝተፈለ ኣምልኮ እንተዘየሎ፣ ሓዲስ ኪዳን'ውን የሎን። እዚ ኣብ መንጎ ኣምልኮን ኪዳንን ዘሎ ርክብ ባዕሉ ዝጀመሮ ዘይኮነስ ኣብ ኦሪት ብጽቡቕ ተገሊጹ ዝርከብ ኢዩ። እዚ ብመስዋዕቲ ጌርካ ከምዝፍጸም ኢዩ ዝነግረና (ዘጸ. 24፥3-8)። እቲ ኣምልኮ ነቲ ኪዳን ንምጽጋን ከምዝግበር'ውን የነጽር።

ስለ'ዚ ነቲ ኪዳን ንምሕዳስ ነቲ ኣምልኮ ምሕዳስ የድሊ ኔሩ። ርክቡ ክገልጽ ከሎ ከም'ዚ ይብል፥ *"እታ ቀዳመይቲ ኪዳን'ውን ሥርዓተ ኣምልኮን፣ ምድራዊ ዝኮነ ቤተ መቕደስን ነበራ"* (9፥1)።

ስለ'ዚ እቲ ኪዳን ካብ'ቲ ንዓኡ ዘሓድስ ኣምልኮ ኢዩ ዝውሰን። ስለ'ዚ ነቲ ኪዳን ዝበለጸ ንምግባሩ፣ ዝተፈለ ሥርዓተ ኣምልኮ የድሊ ይብለና ኣሎ (8፥6)።

ስለ'ዚ ኩሉ'ቲ ጸገም ናይ ሓዲስ ኪዳን፥ ምስ'ቲ ጸገም ናይ ሓዲስ ኣምልኮ፣ ሓዲስ መስዋዕቲ ዝተተሓሓዘ ኢዩ ኔሩ። ስለ'ዚ እቲ ቀንድን ማእከላይን ነጥቢ "ኣምልኮ" ኢዩ።

ስለ'ዚ ጸገም ናይ'ቲ ብሉይ ኪዳን፥ ጸገምን ጉድለትን ናይ ኣምልኮ ኢዩ ኔሩ። ስለ'ዚ ኩሉ'ቲ ጉድለታት ተኣሪሙ። ኩሉ ሕዝቢ ምስ እግዚኣብሔር ሓቀ ርክብ ዝገብረሉ

ኣምልኮ ክርከብ ኣለዎ። ስለ'ዚ እቲ ማእከላይ ነጥቢ ኪዳን ዘይኮነ፡ እቲ ነቲ ኪዳን ዘቕውም *"ኣምልኮ"* ወይ *"መስዋዕቲ"* ኢዩ። በዚ ከኣ ዕብ. 8-9 ነዚ ዝገልጽ ክፍሊ ኢዩ። ነዚ ከኣ ኣብ 8፡1 የነጽሮ። እቲ ጥንታዊ ኣምልኮ ምድራዊ ኢዩ ኔሩ (8፡3-5)፣ ምስ እግዚኣብሔር ርክብ ክምስርት ከም ዘይንክእል ምልክት ጥራሕ ምንባሩን የነጽር። ክርስቶስ ብመስዋዕቱ ግን ናብ ሰማያዊ ደረጃ በጺሑ ኢዩ (9፡24-28)፣ ሓቀ ርክብ ምስ እግዚኣብሔር መስሪቱ ኢዩ።

ሓሳብ ናይ ጥንታዊ ኣምልኮን ኪዳንን ዝንጸግ ኣይኮነን፡ ዕላማኡ መንፈሳዊ ባህጊ ምኩስኳስ፣ ካብ ኃጢኣት ምንጻሕ፣ ጽቡቕ ርክብ ምስ እግዚኣብሔር ምግባር (5፡1-3፣ 9፡13፣ 9፡18-22፣ ... ወዘተ) ዝብል ምንባሩ ጽቡቕ ኢዩ ኔሩ። እንተኮነ ኣገባቡን ዓ ይነቱን ድኹም ኢዩ ኔሩ። በዚ ከኣ ዋጋ ስኢኑ ተሪፉ። እቲ መንጎኝነቱ ብቑዕ ኣይነበረን። ርክብ እግዚኣብሔርን ሕዝብን ክምስርት ዝክእል መጋበሪ ወይ ሞንጎ ኣይነበሮምን።

5.3 ኣምልኮን፡ ኪዳን ኣብ ምስጢር ክርስቶስን

እቲ ሓዲስን ዝበለጸን መሠረት ዝበልናዮ ኣሎ። እዚ ከኣ እቲ ብሞትን ትንሣኤን ክርስቶስ ዝመጸ (ዝተገብረ) ለውጢ ወይ ተሓድሶ ኢዩ። እቲ ሓዲስ ኪዳን ኣብ'ዚ ናይ ክርስቶስ ለውጢ ኢዩ ዝምስረት።

ብሓፈሻ ኣብ'ቲ መስዋዕቲ ዝብል ክፍሊ ብሰፊሕ ስለ ዝረኣናዮ፣ እቲ ሞትን ትንሣኤን ክርስቶስ ከመይ ጌሩ ነቲ ጉድለታት ብሉይ ኣምልኮ (መስዋዕቲ) ከም ዝለወጦ ምድጋሙ ኣየድልን። ነቲ ዝነበረ ፍልልያት ኣጥፊኡ፣ ሓቀ ን፡ ንእግዚኣብሔር ባህ ዘብልን፣ ምስ ኣሕዋቱ ዝተሓባበር ርኅሩኅን ኮይኑ ክሳብ ሞት ተኣዚዙ፣ ብቑዕ ሞንጎ ኮይኑ ነቲ ዝድለ መስዋዕትን ኪዳንን ኣሐደሶ፡ ለወጦ።

ብወፈያኡ (መባኡ) ንእግዚኣብሔር ባህ ኣበሎ፡ *"እነሆ ፍቓድካ ክፍጽም መጺአ ኣለኹ"* (10፡9)። በዚ ከኣ እግዚኣብሔር ባህ ኢሉዎ ተቐቢሎን ኣብ የማኑ ኣክበሮን፡ *"ብምኽንያት ሞቱ ሕጂ ኣክሊል ክብርን ግርማን ደፊኡ ንርእዮ ኣሎና"* (2፡9)።

እዚ መስዋዕቲ'ዚ ከኣ ኣብ'ቲ ናይ ቀደም ምድራዊ መቕደስ ዘይኮነስ ኣብ ሓዲስ "ቴንዳ" (9፡11)፣ ኣብ'ቲ ብምስጢር ሕማማቱን ትንሣኤኡን ክርስቶስ ብሰለስተ መዓልቲ ዝተሓንጸ መቕደስ ኢዩ ተፈጺሙ። እዛ ቴንዳ (ድኳን) እዚኣ ከኣ ናብ ሓቀ ማኅደር እግዚኣብሔር እተእቱ (9፡24)፡ ንክርስቶስ ድኅሪኡ ከኣ ንክርስትያን ኣብ ፍጹም ርክብ ምስ እግዚኣብሔር ብርእሱ ዝገብር ኢዩ።

ርክብ ካህንን ሕዝብንከ ብከመይ የተግብሮ?

ደም ክርስቶስ ከንጽሓናን ንሕልናና ከጽርን፡ ኣብ ሓቀ ን ዓሚቕን ርክብ ምስ እግዚኣብሔር ከእትወናን ዝክእል'ዩ። ሞት ክርስቶስ ንደቂ ሰባት ካብ ሓጢኣቶም ንከድኅኖም ኢዩ ዝተፈጸመ። ከም'ቲ ደጋጊምና ዝበልናዮ ሞት ክርስቶስ ሓደ ናይ ምትሕብባርን ናይ ዘይስዓር ተጸምዶን ሥራሕ ኢዩ። ስለ'ዚ ክርስቶስ ፍጹም ስለዝኮነ (5፡9)፣ *"ንቶም ዚቕደሱ ከኣ ፍጹማን ገበሮም"* (10፡14)።

እቲ ቀንዲ ጸገም ልቢ ወዲ ሰብ ምልዋጥ ኢዩ፣ ሓዲስን ምቕሉል (ተኣዛዝን) ዝኮነ ልቢ ከኣ ምሃቡ ኢዩ። ነዚ ተልእኮ'ዚ ንምትግባር ከኣ ክርስቶስ ሓላፍነት ለበሰ። ድላይ እግዚኣብሔር ፈጺሙ (10፡7)፡ ክሳብ ርእሱ ምውፋይ በጺሑ (10፡10)፣ ተኣዝዞ ተማህረ (5፡8)።

በዚ ከኣ ሓዲስ ሰብ፣ ብተኣዝዞ ፍጹም ዝኮነ፣ ንሕጊ እግዚኣብሔር ኣብ ልቡ ዝጸሓፈ ኮነ። ስለ'ዚ ዝተለወጠ ሰብ ብኩሉ ንእግዚኣብሔር ምእዛዝ ዝተማህረ ልቢ ኣሎ።

በቲ ኣብ ክርስቶስ እነርእዮ እምነትን ተኣማንነትን እዚ ልቢ እዚ ናትና ክከውን ይክእል'ዩ። ከመይ ተሳተፍቲ ናይ ክርስቶስ ኴንና ኢና (3፡14)። ብከምዝን፣ ብከምዚ ጥራሕን ከኣ ኢዩ እቲ ሓዲስ ኪዳን ኣባና ክፍጸም ዝክእል። ማለት ሕጊ ኣምላኽ ኣብ ልብና ክጸሓፍ (ኤር. 31፡33)፣ ሓዲስ ልቢ ክነጥሪ (ሕዝ. 36፡26) ብመንፈስ እግዚኣብሔር ዝተሓደሰ (ሕዝ. 36፡27) ይከውን። እቲ ናይ ክርስቶስ ምልዋጥ (ዕብ. 5፡8-9)፡ ናትና ምልዋጥ ይከውን (10፡14)።

ብከም'ዚ እቲ ርክብ ወይ እቲ ኪዳን ይምስረት፡ *"በዚ ምኽንያት ማለት ብፍረ መስዋዕቱ ናይ'ታ ሓዲስ ኪዳን ሞንጎ ኮይኑ"* (9፡14-15)።

እታ ኪዳን ፍጽምቲ ኢያ፣ ኩሉ እቲ መሰናኽል ተወጊዱ፣ ኩሎም ኣመንቲ ከኣ ብዘይ ፍርሃት ናብ እግዚኣብሔር ክቐርቡ ይዕደሙ ኣለዉ። ብክርስቶስ ጐደና ተኸፊቱሎም ኣሎ (10፡19-21)።

በዚ ከኣ መስዋዕቲ ክርስቶስ ብከመይ ሓቀ መሠረት ናይ'ቲ ሓዲስ ኪዳን ምዃኑ ርኢና። በዚ'ውን ቅዱስ ቁርባን ከመይ ኢሉ መሠረት ናይ'ታ ሓዳስ ኪዳን ምዃኑ ንርዳእ።

ብተወሳኺ ምስራዕ ቅ.ቍርባን፡ ሓደ ምልክት ጥራሕ ኣይኮነን፣ ክፍሊ ናይ መስዋዕቲ ቀራንዮ ኢዩ። ከመይ ተሳትፎ ኣርድእቱ ዝገልጽን፡ ናቱ ክብርን ትርጉምን ዘለዎ ሥራሕን ግልጸትን ኢዩ። ኢየሱስ ርእሱ ዝወፈየሉን ትርጉም ሕማማቱን ትንሳኤኡን ዘነጸረሉ ምዕራፍ ኢዩ። ሽዑ ኢዩ እቲ ብድላዩ ርእሱ የወፈ ምህላዉ ዘነጸረሉ። በዚ'ውን ኢየሱስ ሥጋኡን ደሙን ኣረከበ። *"እዚ ጽዋዕ ናይ ሓዲስ ኪዳን ደመይ ኢዩ"* ብማለት ወለንታዊ ወፈያ ርእሱ ኣነጸረ። ምስራዕ ቅ.ቍርባን ንሕማማት ኣንፈት ዝለዓለን ምሉእን ትርጉሙ ኣነጺሩ፣ መስዋዕቲ ሓዲስ ኪዳን ኣብ መንጎ እግዚኣብሔርን ሕዝቡን ምዃኑ ዘጕልሕ ኢዩ።

እዚ ኪዳን'ዚ ኣብ እዋን ምስራዕ ቅ.ቍርባን ኢዩ ተገሊጹ። ኣብ ቀራንዮ ኣይኮነን። ኣብ ቀራንዮ ኢየሱስ በይኑ ኢዩ ኔሩ፡ ኣርድእቱ በይኑ ገዲፎሞ ኢዮም። ስለ'ዚ ብዘይካ'ቲ ኣብ ጸሎት ሓሙስ ዝገበሮ፡ ንቅ.ቍርባን ክንርድኦ ኣይምከኣልናን። መስዋዕቲ ክርስቶስ'ውን እቲ ዘደንቕ ፍረኡ ኣይምተረዳእናዮን። ንክህነታዊ ኣገልግሎትና ንክንርዳእ'ውን ነቲ ድራር ጸሎት ሓሙስን ንቀራንዮን ክንርኢ ኣሎና። ተመላላእን እቲ ሓደ ነቲ ካልኣይ ዝገልጾን ኢዩ። በዚ ጥራሕ ኢዩ ከኣ ኣገልገልቲ ናይ'ታ ሓዳስ ኪዳን ምዃና (2ቆሮ. 3፡6) እንርዳእ።

6. ሓባራዊ ክህነትን፣ ናይ ኣገልግሎት ክህነትን

ሓባራዊ ክህነት ዝበሃል ብክልተ ኣገባብ ክግለጽ ይከኣል።

6.1. ተኽእሎ ኣማኒ ምስ እግዚኣብሔር ናይ ምርካብ

ክርስቶስ ነቲ ኩሉ'ቲ ዝነበረ መሰናኽል ናይ ርክብ ምስ እግዚኣብሔር ምስ ኣልገሰ ከም'ቲ ቀደም ሊቀ ካህናት ጥራሕ ዘይኮነስ፣ ኩሎም ኣመንቲ ምስ እግዚኣብሔር ክራኸቡሉን፣ ናብ እግዚኣብሔር ክቐርቡን ማዕጾክ ከፊተሎም። ስለ'ዚ ኩሎም ኣመንቲ

ብክርስቶስ ምስ እግዚኣብሔር ክራከቡ ይክእሉ ኢዮም። *“ብኣኡ ኣቢልና ነንሕድሕድናን ምስ እግዚኣብሔርን ብሓደ መንፈስ ክንራከብ ንኽእል ኢና”* (ኤፌ. 2፡18)።

“ብታ ሓዳስን ሕይወት እትህብን ዝከፈተልና ጐደና፡ ብምሉእ ናጽነት ናብቲ ብደም ኢየሱስ ዝተከፍተ መቕደስ ክንኣቱ ንኽእል ኢና” (ዕብ. 10፡19-21)።

ካብ ሎሚ ንደኃር *“ሓደ ንሓደ ንዓ ንእግዚኣብሔ ፍለጦ ኢሉ ኣይክምህሮን ኢዩ፣ ካብ ንእሽቶ ክሳብ ዓቢይ ኩሎም ክፈልጡኒ ኢዮም”* (ኤር. 31፡34)።

6.2. ነፍሲ ወከፍ ኣማኒ ከም ቅቡልን ንእግዚኣብሔር ባህ ዘብል መስዋዕትን ጌሩ ብፍቕሪ ንገዛእ ርእሱ ከወፊ ይክእል ኢዩ።

መስዋዕቲ ክርስትያን ንህልውናካ፣ ንሕይወትካ ብመለኮታዊ ፍቕሪ ምልዋጥ'ዩ። ፍቕሪ ክልተ ገጽ ኣለዋ፡ ፍቕሪ እግዚኣብሔርን፡ ፍቕሪ ብጻይን። እዘን ክልተ ገጽ ከኣ ኣብ መስዋዕቲ ናይ'ቲ ርጎሩጎን ተኣዛዝን ዝኮነ ክርስቶስ ዘለዋ ኢየን። ብተመሳሳሊ ኣገባብ ከኣ ኣብ መስዋዕቲ ክርስትያን ክህልዋ ኣለወን።

መስዋዕቲ ክርስቶስ *“ውሉዳዊ ተኣዝዞን፡ ንድላይ እግዚኣብሔር ምፍጻምን”* ተባሂሉ ይግለጽ። *“እነሆኹ ኦ እግዚኣብሔር ድላይካ ክፍጽም”* እዚ መስዋዕቲ'ዚ ኢዩ ከኣ ካብ ኩሎም ክርስትያን ዘድሊ።

“ንኣምላክ ከምዚ ዝኣመሰለ መስዋዕቲ ኢዩ ባህ ዘብሎም፡ ሠናይ ምግባርን ዘሎኩም ምስ ካልኦት ምምቃልን ኣይትረስዑ” (ዕብ. 13፡16)።

ከመይ ሃይማኖት ሎሚ ኣብ ሕይወት ክምስረት ኣለዎ። ከም'ቲ ክርስቶስ ንሕይወቱ ዘወፈየን፣ ንሕይወቱ ብጸሎትን ብወፈያ ርእስን ብፍቕሪ ዝለወጠን ናብ እግዚኣብሔር ዘወፈያን ኢዩ።

ቅ.ጴጥሮስ'ውን ንኣመንቲ ኣንጻር ኩሉ እከይ እናተቓለሱ መንፈሳዊ መስዋዕቲ ከወፍዩ ይዕድም።

መልእክታት ጳውሎስ ብዛዕባ ክህነት ዝብል ቃል ኣይዛረብን። መል. ዕብራውያን እውን ንሕይወት ክርስትያን ኣመልኪቱ ኣይዛረብን። ብዛዕባ “መስዋዕቲ” ጥራሕ ይዛረብ።

1ጴጥሮስን ራእይ ዮሓንስን ግን ኣብ ዘጽኣት ተመርኲሶም ነቲ ክህነታዊ ቃል ይጥቀሙሉ። *“ንቃለይ እንተ ሰሚዕኩምን፡ ንትእዛዛተይ (ንኪዳነይ) እንተ ሓሊኩምን ... ንስኻትኩም መንግሥቲ ካህናትን ቅዱስ ሕዝብን ክትኮኑኒ ኢኹም”* (ዘጸ. 19፡5-6)። ራእይ ዮሓንስ ነቲ ቃል ምስ ደም ክርስቶስ ኣተሓሒዙ ይዛረበሉ፡ ግን ትርጉሙ ኣይገልጽን (ራእ. 1፡6፣ 5፡10)።

1ጴጥሮስ ግን ብዝበለጸ ነቲ ናይ ቤተክርስትያን ክህነት ይገልጾ *“ናብ'ቲ ብሰብ ተናዒቑ ዝተደርበየ፡ ብኣምላክ ግና ኅሩይን ክቡርን ዝኮነ ሕያው እምኒ፡ ናብ ጐይታ ቅረቡ። ንስኻትኩም'ውን ቅዱሳን ካህናት ኰንኩም ነቲ ሳላ ክርስቶስ ኣብ ኣምላክ ቅቡል ዝኮነ መንፈሳዊ መስዋዕቲ ምእንቲ ክተቕርቡ፡ ከም ሕያዋን ኣእማን ኮንኩም ኣብ መንፈሳዊ ቤት ተሓነጹ”* (1ጴጥ. 2፡4-5)።

እዚ ጠቕሲ'ዚ ነቲ ሓቀ ን ሕይወታውን ዝኮነ መስዋዕቲ ክርስቶስ ጠቒሱ፣ ብሰብ ከም ዝተነጸገ፡ ብኣምላክ ግን ከምዝከበረ ይነግረና። ቀጺሉ ከኣ ነቲ ልክዕ ንዓኡ ክመስል

ዘለዎን መስዋዕቲ ርእሲ ከወፊ ዘለዎን ጸዋዕታ ክርስትያን ይገልጸልና። ኣብ'ዚ ከኣ እቲ "ሓባራዊ ክህነት" ዝብሃል ተነጺሩ ንረክቦ።

ስለ'ዚ እቲ ክህነት ናይ ኩሎም ክርስትያን ከም'ቲ ናይ ክርስቶስ ክህነት ናብ እግዚኣብሔር ቀሪቦም፣ እቲ ዝልውጥ መንፈሳዊ መስዋዕቲ ኣብ ኩሉ ኩነታት ሕይወት ብፍቕሪ ከቕርቡ ይዕድም።

7. ናይ ኣገልግሎት ክህነት

ቦታ ናይ ኣገልግሎት ክህነትከ ደኣ ኣበይ ኣሎ?

በዚ ዝረኣናዮ ቦታ ዘለዎ ኣይመስልን። እቲ ክህነት ክርስቶስን ክህነት ኣመንትን ጥራሕ ዝኣክል ይመስል። ገሊኦም ብሕልፊ ካልእ ክህነት ኣብ ሞንጎ ምግባር ንሓድነት ክርስትያን ሓገዝ ዘይኮነስ ዕንቅፋት ኢዩ ይብሉ።

ብሓቂ ግን እቲ ናይ ኣገልግሎት ክህነት ናቱ መተካእታ ዘይብሉ ፍሉይ ቦታ ኣለዎ። ንሓድነትን ንተሓድሶን ለውጥን ሕይወት ኣመንቲ ከኣ ኣዚዩ ኣገዳሲ ኢዩ።

7.1 ናይ ሞንጎኝነት ሓድነት

እቲ ሓደ ኣገዳሲ ነጥቢ እቲ ኣቐዲምና ዝተዛረብናሉ ናይ ሞንጎኝነት ኣድላይነት ኢዩ። ክህነት ክርስቶስን ክህነትን ኣመንትን ተመሳሳሊ ኮይኑ'ኳ እንተተረኣየና፣ ሓደ መሠረታዊ ፍልልይ ከኣ ኣለዎ። ክርስቶስ ፍጹም መስዋዕቲ ሕይወቱ ባዕሉ ከቕርብ ዝክእል ብቑዕ ገንሸልን ክኢላ ካህንን ኢዩ።

ንኩሉ'ቲ ንፍቕሪ ዝጻረር ኩነታት ክልውጥ ዝክእል ኃይሊ መለኮታዊ ፍቕሪ ኣለዎ። ብሕማማቱ ኢየሱስ፣ ነቲ ዝያዳ ጽልኢ ዘንጸባርቕ ኩነታት ናብ ኩነታትን መግለጽን ፍጹም ፍቕሪ ለዊጥዎ ኢዩ።

ክርስትያን ግን ነዚ ንምትግባር ዓቕሚ ይቢሎምን፣ ምስ ክርስቶስ ሓቢሮም ጥራሕ ኢዮም ንሕይወቶም ናብ ከምኡ ዝኣመሰለ ፍቕሪ ከልዕሉ ዝክእሉ። ኩሎም እዞም ብዛዕባኡ ዚዛረቡ ጸሓፍቲ ጳውሎስ፣ ጴጥሮስ፣ መል. ዕብራውያን፣ እዚ መሠረታዊ ነገር ምኳኑ ይምስክሩ።

ወላ ሓደ ጽሑፍ'ውን ሓደ ክርስትያን ንክህነቱ በይኑ (ከነብሮ) ይክእል'ዩ ዝብል ኣይንረክብን። ወትሩ ምስ ክርስቶስ ተተሓሒዙ ከም ዝነብሮ ኢዩ ዘነጽር።

ግላዊ ክህነት ዝብል ቃል ተገራጫዊ ኢዩ። 1ጴጥሮስ ከምዝብለና፣ ንክህነትና ንክንትግብር ናብ'ቲ ሕያው እምኒ ዝኮነ ክርስቶስ ክንጽጋዕ ከምዘሎና ኢዩ ዝሕብረና። ስለ'ዚ ግላዊ ዘይኮነስ ሓባራዊ ክህነት ኢዩ ዝሕብረና።

"ብሞንጎኝነት ክርስቶስ" ኢዩ ዝብለና ጴጥሮስ። *"ብኣኡ ኣቢልና ናብ ኣቦ ክንቀርብ ንክእል"* (ኤፌ. 2፥18)። *"ብክርስቶስ ኢየሱስ ናብ እግዚኣብሔር ይቐርቡ"* (ዕብ. 7፥25)። ኩሎም ብደም ክርስቶስ (ዕብ. 10፥19) ክቐርቡ ተዓዲሞም ኢዮም። ብክርስቶስ ድላይ እግዚኣብሔር ክፍጽሙ ጽዉዓት ኢዮም (ዕብ. 13፥21)።

ኣብ መስዋዕቲ ክርስቶስ ናይ "መስዋዕቲ" ክፍልን ናይ "ሞንጎኘነት" ክፍልን ኣሎ። እቲ መስዋዕቲ ኩሎም ኣመንቲ ከወፍይዎ ዝግብኦም ኢዩ። ዕዱማት ኢዮም። እቲ ናይ ሞንጎኘነት ግን ብፍላይ ንክርስቶስ ዝምልከት ኢዩ። *"ኣምላኽ ሓደ ኢዩ። እቲ ኣብ ሞንጎ ኣምላክን ሰብን ዘሎ መተዓረቒ ድማ ሓደ ንሱ ኢዩ። ንሱ ከኣ እቲ ሰብ ዝኾነ ክርስቶስ ኢየሱስ ኢዩ"* (1ጢሞ. 2፥5)። እቲ ሞንጎ ክንጽር ኣለዎ። ሓደ ሓሳብ ጥራሕ ወይ ሓደ ናይ ኣእምሮ ምስንዳው ኣካሊ ኣይኮነን። እቲ ሞንጎ ንክሰርሕ ካልእ ክኸውን ኣለዎ። ንክቕበል ካባካ ወጻኢ ክኸውን ኣለዎ። ሓደ ንክርስቶስ ዝውክል፣ ምልክት ሞንጎኘነት ክርስቶስ ዝኸውን የድሊ። በዚ ከኣ ከም'ቲ ጳውሎስ ዝብሎ፤ ክርስቶስ *"እቲ ሞንጎ ናይ'ታ ሓዳስ ኪዳን"* (ዕብ. 9፥15) *"ኣገልገልቲ ሓዲስ ኪዳን"* (2ቆሮ. 3፥6) ሸይሙ ኢዩ። እዚኣቶም ኣብ ዝተፈላለ እዋንን ኣብ ዝተፈላለ ቦታን ዝውክልዎን ህልው ዝገብርዎን እውን ኣይኮኑን። ኣገልገልቲ ወይ ኣምባሳደራት ክርስቶስ ኢዮም። ስለ'ዚ ዝፈትሑን ዘተዓርቑን ኢዮም። ብሥልጣኖም ዘይኮነ ከኣ ብስልጣን ክርስቶስ ዝሰርሑ ኢዮም። ስለ'ዚ ኣምባሳደራት ክርስቶስ ኢዮም (2ቆሮ. 5፥20)፣ ኣገልገልቲ ክርስቶስን፣ ኣመሓደርቲ ምስጢራት እግዚኣሔርን ኢዮም (1ቆሮ. 4፥1)። ብሰንኪ'ቲ ቅዱስ ተልእኮኦም ከኣ ኣሕዛብ ብመንፈስ ቅዱስ ክቕደሱን፤ ኣብ ቅድሚ እግዚኣብሔር ቅቡላት ክኮኑን ይርከቡ (ሮሜ 15፥16)።

ከም'ቲ ኣቐዲምና ዝረኣናዮ ጳውሎስ ኣብ'ዛ ናይ ሮሜ 15፥16 ክህነታዊ ቃል ከይተጠቐመ ኣዚዩ ኣገዳሲ ዝኾነ "ቅዱስ ተልእኮ" ቢሉ ዝሰምዮ ክህነታዊ ኣገልግሎት የነጽር። ሓዊ መንፈስ ቅዱስ ናብ ሕይወት ሰባት ምውላዕ ከኣ ይብሎ። ንሕይወት ደቂ ሰባት ምእንቲ ክትቅድስን ክትልውጥን ሓዊ መንፈስ ቅዱስ ምክፋሎም ኢዩ።

7.2 ተልእኮ ክህነት ኣገልጋሊ ናይ ሓባራዊ ክነት ኢዩ

ናይ ኣገልግሎት ክህነት ምልክት (Sacramental) ስለ ዝኾነ ካልኣይ ደረጃ ኢዩ ዝሕዝ። ካልኣይ ኣገዳስነት ኢዩ ዘለዎ። መጋበሪ እምበር ዕላማ ኣይኮነን። እዚ ማለት ግን ንኣገዳስነቱን ንኣድላይነቱን ኣብ ሕቶ ዘእቱ ኣይኮነን። ናይ ኣገልግሎት ክህነት ዕላማ ኣይኮነን። ኣብ ሞንጎ ሓቀ ህልውና ክርስቶስን ኣመንትን ኮይኑ ዘገልግል ኢዩ። በዚ ኢዩ'ውን ናይ ኣገልግሎት ክህነት ዝበሃል፤ ምክንያቱ ኣገልጋሊ ኢዩ።

ብዘይካ ክህነት ክርስቶስ፤ ናይ ኣገልግሎት ክህነት ዋጋ ኣይምሃለዎን፣ ከማኡ'ውን ብዘይካ ርክብ ምስ'ቲ ክህነት ክርስትያን ዋጋ የቢሉን። እቶም ክልተ እንተለዉ ጥራሕ ኢዩ ዝህሉ። ግን ኣዚዩ ኣገዳሲ ኢዩ።

ነዚ ሞንጎኘነት እዚ ምንጻግ ነቲ ሞንጎኘነት ክርስቶስ ነጺግካ፣ ኣብ ባዕላውነትን፤ ርእሰ ፍርድን ግላዊ እምነትን ምምላስ ምኮነ። እዚ ከኣ ንኩነት እዚ ዝለዓለ መግለጺ ፍቕሪ ኣምላክ ንዓና ዝኾነ ምስጢረ ሥጋዌ ዝነጽግ ኢዩ።

ሞንጎኘነት ክርስቶስ ንነፍሲ ወከፍ ኣማኒ ምስ እግዚኣብሔር ምርካብ ጥራሕ ዘይኮነስ፤ ንኩሎም ኣመንቲ ሓደ ሕዝቢ እግዚኣብሔር ጌሩ ዝጠምር፤ ዘተሓባብር ኢዩ። ንኩሎም ደቂ ሰባት ምስ እግዚኣብሔርን ኣብ ነንሕድሕዶምን ከም ዝሓብሩ ምግባር ኢዩ። ኣብ ማኅበር ኣመንቲ ኣብ ቤተ ክርስትያን ከይኣቶካ ንሞንጎኘነት ክርስቶስ ክትቅበል ኣይከኣልን ኢዩ።

እቲ ናይ ኣገልግሎት ክህነት ምልክትን መጋበርን ሞንጎኘነት ክርስቶስ ኮይኑ፤ ነቲ ኣካል ክርስቶስ ይሰርዕን፣ ሓደ ይገብሮን። ኣብ ኤፌ. 4፥12 እቶም ኣገልገልቲ ምእንቲ'ዚ ዕ ላማ'ዚ ብክርስቶስ ከም ዝተመዘዙ ይሕብር። ኩሎም ኣብ ሓድነት እምነት ምእንቲ ክመጹ።

ህንጸት ቤተክርስትያን ሓደ መንም ማኅበረ ሰብ ምህናጽ ዘይኮነስ፡ ክህነታዊ መልክዕ ዘለዎ ስለ ዝኾነ፣ እዚ ናይ ክህነት ኣገልግሎት ብግዲ የድልዮ። በዚ ኢዩ ከኣ እቲ ሕንፃ ዝሕነጽ።

ስለ'ዚ ክህነት ክርስትያንን፣ ናይ ኣገልግሎት ክህነትን፡ ክልተ መዓርግ ዘይኮኑስ፣ ክልተ ገጽ ናይ ሓደ ሥእሊ ኢዩ። ክልተ ተመላላእቲ ጐድንታት ኢዮም።

ብሓደ ወገን እቲ "መባእ"፣ በቲ ሓደ ከኣ እቲ ሞንጎኝነት። በቲ ሓደ ወገን እቲ ኩነት ሕይወት፣ በቲ ሓደ ከኣ ምልክት ናይ'ቲ ሞንጎኝነት ኢዩ ዘሎ። ሓባራዊ ክህነት ሓቀ መባእ ኢዩ፣ ናይ ኣገልግሎት ክህነት ግን ምልክት ሞንጎኝነት ኢዩ።

7.3 ተሳትፎ ካህናት ኣብ ሓባራዊ ክህነት

ነናትካ ክህነት ዝበሃል የሎን፡ እቲ ቀንድን ናይ ኩሉን እቲ ሓባራዊ ክህነት ስለ ዝኾነ፡ ማለት ንኩላ ቤተ ክርስትያን ዝምልከት ወላ ነቶም ኣገልገልቲ ክርስቶስ እውን ዝምልከት ኢዩ። በዚ እውን ኩልና ኣሕዋት ኢና።

ነዚ ሓባራዊ ክህነት ዘየተግብር ናይ ግሉ ናይ ሕይወት ርክብ ምስ ክርስቶስ የቢሉን። በዚ ከኣ እቲ ክልተ ክህነት ኣብ ሕይወትናን ኣብ ኣገልግሎትናን ተፈላሊዩ ክፍለጥ ኣለዎ። ክምቀል ኣለዎ ኣይኮናን እንብል ዘሎና፣ ንርክቡን ሓድነቱን ኣብ ሕቶ ምእታው ዘይኮነስ፡ መለዮኡ ክንፈልጥ ኣሎና ማለትና ኢዩ።

ንርእሱ ብዝርኢ እቲ ካህን በቲ ሓባራዊ ክህነት ኢዩ ርክቡ ምስ እግዚኣብሔር ዘደልድልን መባኡ ዘወፍን።

ስለ'ዚ ከም'ቲ ጳውሎስ ዝበሎ፡ *"ክትበልዑ ይኩን ክትሰትዩ፡ ወላ'ውን ዝኾነ ካልእ ሥራሕ እንክትሰርሑ፡ ኩሉ ንክብረ እግዚኣብሔር ኢልኩም ግበርዎ"* (1ቆሮ. 10፡31)። እዚ ኢዩ እቲ ሓባራዊ ክህነት ዝበሃል። ወትሩ እተዘውትሮ ክህነት ኢዩ። እቲ ናይ ኣገልግሎት ክህነት ግን ወትሩ እተዘውትሮ ኣይኮነን። ሞንጎ ን ምልክትን ናይ ክህነት ክርስቶስ ኮይነ ክሰርሕ ከለኹ ጥራሕ ኢየ እቲ ናይ ኣገልግሎት ክህነተይ ዝነብሮ (ዝትግብሮ)። ስለ'ዚ እቲ ንኩሉ ህልውናና ዝውንኖ እቲ ሓባራዊ ክህነት ኢዩ። ወላ እቲ ናይ ኣገልግሎት ክህነት ነቲ ሓባራዊ ክህነት ቦታ ይህቦ ኢዩ።

<u>ንኣብነት</u>፡- ቅዳሴ እንክቕድስ ሓደ ካህን ምልክትን ሞንጎ ን ናይ'ቲ ናብ ኣቦ ዝውፈን፡ ነሕዋቱ ከኣ ኣብ ወፈያኡ ዘሳትፍን ክርስቶስ ኮይኑ ኢዩ ዝሰርሕ። እቲ ምቕዳስ ናይ ኣገልግሎት ሥራሕ ኢዩ። ናይ'ቲ ካህን ግላዊ ሥራሕ ኣይኮነ። እቲ ቅዳሴ እናቐደሰ ግን ከም ኩሎም እቶም ኣመንቲ ኣብ'ቲ ዝቐደስ ዘሎ ብእምነት ክሳተፍ ኣለዎ።

እዚ ክፍሊ'ዚ እቲ ሓባራዊ ክህነት ኢዩ ዘነጽር። ከመይ ሓደ ካህን ብዘይ ምስትውዓልን ዓሚቝ እምነትን ቅዳሴ ክቕድስ ይክእል ኢዩ። በዚ ከኣ ንባዕሉ ረብሓ ዘይብሉ ይተርፍ። በዚ ናቱ ግብዝነት ግን እቲ ቅዳሴ ዝጎድሎ የቢሉን። ንባዕሉ ጥራሕ'ዩ ካብ'ቲ መኣዲ ምሕረት ኣምላክ ዝንጸል።

በዚ ከኣ ነቲ ናይ ኣገልግሎት ክህነት ፈጺሙ ነቲ ናይ ሓባር ክህነት ይገድፍ ኣሎ ማለት ኢዩ።

እዚ ናይ ኣገልግሎት ክህነት'ዚ ብተወሳኺ ቃል እግዚኣብሔር ኣብ ምምሕልላፍን፣ ንሕዝቢ እግዚኣብሔር ብሓድነት ኣብ ምጉሳይን'ውን ይነጥፍ። ከመይ ኅብረትን ሓድነትን ቤተክርስትያን ብዘይካ ብሥራት ቃል ኣምላክ (ማለት ብሥልጣን ምብሳሩ የድሊ)

ኣይህነጽንዩ። ኣብ መጽሓፍ ዘሎ ቃል እግዚኣብሔር ዝከውን ብሥልጣን ብዝያዳ ከኣ ኣብ ውሽጢ ሥርዓተ ኣምልኮ (ናይ ጸሎት ሃዋህው) ክብሰር ከሎ ኢዩ ህያውን ዝዓይን ዝከውን።

ከማኡ'ውን እቲ ንሓድነት ቤተክርስትያን ዝግበር ኣገልግሎት፣ ጉስነት ቤተክርስትያን ሥልጣን ክርስቶስ የድልዩ። እቶም ኣመንቲ ንውክልና ናይ'ቲ ኣቡን ወይ ካህን ከም ናይ ክርስቶስ ጌሮም ኢዮም ዝቕበልዎ። ከም ናይ ውልቀ ሰብ ኣይኮነን፡ ብዝተረፈ ኣብ ባዕላውነትን ኣንነትን ህልክን ምዝንበለ፡ ከም'ቲ ፖለቲካዊ ጉስነታት።

እቲ "ካህን" እውን ንክርስቶስ ንክውክል ዝያዳ ፍሉይ ርክብ ምስ ክርስቶስን ምስ ኣሰራርሓኡን ክህልዎ የድሊ። በዚ ኢዩ ከኣ ነቲ መጓሰ ነቒሕኩም ሓልውዎ እናበሉ፡ ጳውሎስ ኮነ ጴጥሮስ ዝላበዉ።

መደምደምታ

ናይ ኣገልግሎት ክህነት ናይ ዕቤትን ናይ ትሕትናን ገጽ ኣለዎ።

- <u>ዓብይ ኢዩ</u> - ምክንያቱ ክርስቶስ ብእኡ ከም ሞንጎ ኮይኑ ስለ ዝሰርሕ።
- <u>ትሑት ኢዩ</u> - ከመይ እቲ ካህን ነቲ ዝሰርሖ ሥራሕ ናተይ ክብሎ ዘይክእል፡ ንካልእ ወኪሉ ዝሰርሕ ልኡክ ጥራሕ ብምዃኑ። ትሑት ኢዩ'ውን ምክንያቱ ኣገልጋሊ ናይ'ቲ ሓባራዊ ክህነት ብምዃኑ።
- <u>ትሑት ኢዩ</u> - ብርእሱ ጥራሕ ክፍጽሞ ስለዘይክእልን፣ ኣድላይነት ሞንጎኝነት ስለ ዘለዎን። ነቲ ካብ እግዚኣብሔር ኣመጽእ ጸጋታት ብሥራሓት ክርስቶስ ስለ ዝቕበሎ (ብምስጢራት)። እዚኣቶም ከኣ ብኣገልግሎት ናይ'ቲ ካህን ኢዮም ዝትግበሩ፡ ዝመሓላለፉ። ብዘይካይ ሓንቲ'ኳ ክትገብሩ ኣይትክእሉን ኢኩም። ነቲ መዓርግ'ዚ ባዕሉ ክወስዶ ዝክእል የሎን።

ዓብይ ኢዩ'ውን፣ ምክንያት ከመይ ሓቀ ወፈያን መስዋዕቲ ሕይወትን ብምዃኑ። ናይ ሕይወት ምልዋጥ ምሕዳስ ዘምጽእ ብምዃኑ መጋበሪ ዘይኮነስ ዕላማ'ዩ። እዚ ሓባራዊ ክህነት ናይ ኩሎም ኣመንቲ ብምዃኑ ከኣ ሕውነትን ሓድነትን ይፈጥር። በዚ ኢዩ ከኣ ቅ.ኣጎስጢኖስ ነቶም ምእመናኑ *"ምሳኻትኩም ክርስትያን ኢየ፣ ምእንታኩም ከኣ ኣቡን ኢየ"* ዝብሎም ዝነበረ።

እዚ ነቲ ዋጋ ዘይብሉ ፍልልይን ናይ ዕብለላ መንፈስን ኣወጊዱ፣ ከም ኣመንቲ ኩልና ማዕረ ምዃና፡ ከም ካህናት ከኣ ኣገልገልቲ ምዃና ክርድኣና ኣለዎ። እቲ ብወገን ምእመናን ብፍላይ ከኣ ደቂ ኣንስትዮ ዝርአ ቅንኢ ወይ ባህጊ ናይ ኣገልግሎት ክህነት'ውን ክውገድ ይክእል።

ንጹር ርድኢት ምህላው፡ ንነፍሲ ወከፍ ክብሩን ሓላፍነቱን ንክርዳእን ብሓባር ከኣ ንክዓብን ይሕግዝ ኢዩ።

እስመ በኩለሄ ይሴባሕ እግዚኣብሔር!!